

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885.

Första Kammaren.

N:o 27.

Lördagen den 18 April.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr Statsrådet *Richert* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående försäljning af den under Haga Kongl. lustslott lydande egendomen *Frescati* jemte lägenheten *Gustafsborg*.

Herr Grefven och Talmannen mottog denna proposition med förklaring att densamma skulle af Kammaren i grundlagsenlig ordning behandlas.

Justerades protokollen för den 11 i denna månad.

Upplästes följande läkarebetyg och protokoll:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare Herr Kapiten *J. Mankell* är sängliggande sjuk i rheumatism intygar
Stockholm den 18 April 1885.

C. Häggström.
Med. Dir.

Att Herr Konsul *Oscar Ekman* är i följd af ögonsjukdom tills vidare ur stånd att infinna sig vid Riksdagens sammanträden varder härmed på aflagd embetsed intygd.

Stockholm den 18 April 1885.

Carl Santesson.

Protokoll hållet inför Statsrådet och Chefen för Kongl. Justitiedepartementet den 17 April 1885.

Herr Landshöfdingen m. m. *Henrik Gustaf Wilhelm Gyllenram* hade under gårdagen aflemnat fullmakt, utvisande, att han vid riksdagsmannaval, som af Vermlands läns landsting den 9 innevarande månad förrättats, blifvit utsedd till ledamot af Riksdagens Första Kammare för en tid af nio år från sistnämnda dag; och sedan berörda fullmakt funnits vara i föreskrifven ordning utfärdad samt vidare granskats af

vederbörande Fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret, utan att desse mot fullmakten framställt någon anmärkning, beslöts, att protokoll öfver hvad sålunda förekommit skulle meddelas Första Kammarén, hvarjemte fullmakten skulle till Kammarén öfverlemnas för att hållas Herr Landshöfdingen Gyllenram tillhanda.

In fidem
G. R. Lilienberg.

Föredrogs och bordlades den nyss aflemnade Kongl. propositionen.

Anmäldes och bordlades:

Stats-Utskottets memorial N:o 31, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för Riksgäldskontoret; och

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 45, i anledning af väckt motion om rätt för lekmän att deltaga i biskopsval;

N:o 46, i anledning af väckt motion angående ny författning för svenska evangelisk-lutherska statskyrkan; samt

N:o 47, i anledning af väckt motion om ändrade grunder för val af landstingsmän.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Herr *Lindahls* den 15 innevarande April bordlagda motion, N:o 61, om ändring af §§ 33 och 35 i den af Kongl. Maj:t föreslagna förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Stats-Utskottets den 15 i denna månad bordlagda utlåtanden N:is 15 a och 30 äfvensom Första Kammaréns Tillfälliga Utskotts samma dag bordlagda utlåtanden N:is 7—9.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående lösdrifvares behandling; och

N:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändringar i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets den 11 och 15 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter äfvensom inom Riksdagen väckta förslag i dithörande ämnen.

Nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter.

Grefve Sparre: Jag hemställer, att Kammaren måtte besluta att detta utlåtande skall föredragas i följande ordning: nemligen först de under momentet Litt. A) förekommande punkterna hvar för sig och derefter ingressen till mom. Litt. A) samt slutligen momentet Litt. B).

På gjord proposition beslöts, att förevarande utlåtande skulle punktvis företagas till afgörande, dervid, beträffande afdelningen A), ingressen, innefattande af Utskottet föreslagna vilkor och förutsättning för beslutet i afseende på denna afdelnings särskilda punkter, skulle förekomma sist

Afdelningen A).

I punkten.

Herr vice Talmannen: I öfverensstämmelse med de åsichter, jag uttalade vid värnpligtslagens föredragning och, så vidt jag förstår, i öfverensstämmelse med det beslut angående ingressen till värnpligtslagen, som Första Kammaren fattat, yrkar jag återremiss på denna punkt. Det synes mig alldeles gifvet, att Kammaren icke kan besluta angående köpeskillingen för den nya värnpligtslagen, förr än Kammaren vet, hvad denna värnpligtslag kommer att innehålla. I det afseendet svärfva vi ännu i den fullkomligaste okunnighet, ty såsom det är väl bekant, har Andra Kammaren i första punkten af värnpligtslagen bibehållit nuvarande bestämmelse angående tjenstgöringsskyldigheten vid beväringen och i den 27:de paragrafen har Andra Kammaren äfvenledes bibehållit den nuvarande vapenöfnings tiden af 30 dagar. Andra Kammaren har följaktligen afslagit den tillökning så väl i åldersklassernas antal som också i vapenöfningsskyldighet, hvilken af Kongl. Maj:t föreslagits och af denna Kammarare antagits. Det kan ju icke gerna nekas, att äfven om den formella möjligheten föreligger att sammanjemka så olika beslut som Första Kammarens och Andra Kammarens i denna fråga, är den reala möjligheten mycket ringa, men så länge en sådan möjlighet förefinnes, synes det mig, att Kammaren i öfverensstämmelse med den åsigt, som gjorde sig gällande vid ändringen af ingressen till värnpligtslagen, må förbehålla sig att i någon mån lämpa vilkoret för en värnpligtslags antagande efter hvad som i sjelfva lagen beviljas.

Af dessa skäl anhåller jag om återremiss.

Herr Casparsson: Man har, och med fullt skäl, förebrått våra *landtmän*, att de under en 70-årig fred kommit att glömma, att i krig behöfs folk, mycket folk och väl öfvadt folk; men mig synes, att man äfven kan förebrå våra *statsmän*, att den 70-åriga freden kommit dem att glömma, att till krig fordras pengar, mycket pengar och

 Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)

återigen pengar, och då för anskaffandet af dessa ett väl afvägd skattsystem, i hvilket jordskatter äfven måste ingå, är nödvändigt, har jag icke kunnat dela det slut, hvartill Stats-Utskottet kommit.

Hans Excellens Statsministern har i anförande till statsrådsprotokollet så väl den 8 Januari 1883 som den 9 Januari 1885, såsom mig synes, på ett mycket raskt sätt bortresonnerat betydelsen af grundskatterna. Hans Excellens har visserligen betonat, att han icke vill anses hafva uttalat sig emot lämpligheten af grundskatter öfver hufvud utan blott mot de *nu* befintliga, hvilka Hans Excellens anser böra afskaffas. Men jag undrar, om det, så vida dessa grundskatter nu afskaffas, finnes någon möjlighet att med den nuvarande sammansättningen af den svenska Riksdagen åter kunna införa dylika. Jag för min del är fullt öfvertygad, att om de afskrifvas, äro de för alltid afskaffade, och denna 30 procent afskrifning är uppenbarligen blott en början till deras fullständiga afskrifning. Vore jag fullt förvissad om, att vi aldrig vidare kunde råka i krig, medgifver jag, att mina betänkligheter mot grundskatternas afskaffande skulle väsentligen modifieras och kanske helt och hållet bortfalla; men när vi nu så många år sträfvat att förstärka vårt försvar, måste vi utesluta denna förutsättning, att krig icke vidare kan förekomma. Och det är att märka, att just de land, som fått pröfva krigets olyckor, hafva varit måna om att behålla men reglera sina grundskatter. Det var under intrycket af de napoleonska krigen, som Frankrike år 1807 påbörjade sitt kadasterverk. Det var efter slaget vid Jena, som Preussen fann nödigt att ordna sin jordbeskattning, och det var i början af nuvarande århundrade, som Danmark under påverkan af de krigiska tiderna äfven reglerade sina. Sålunda hafva nästan alla de folk, som fått känna på krigets olyckor, varit måna om att hafva ett väl ordnad jordskattsystem för att kunna möta krigets eventualiteter.

Beträffande den reglering, som egt rum i Preussen, har en författare, som beskrifvit den, slutat med det omdömet, att »den nya grundskattelagen utgör ett lysande och viktigt blad i den preussiska statens historia, och dess regering har dermed åt sig upprättat en oförgänglig *minnesvård* af sin rättrådighet och statsmannavishet, hvarvid äfven det preussiska folkets lagliga representanter hafva, med åsidosättande af alla privatintressen, förstätt att medverka på ett för landet välsignelsebringande sätt.» Jag undrar, mine herrar, huru vida, om det lyckas att här genomföra grundskatteafskrifningen, efterverlden om våra statsmän och om oss skall fälla samma omdöme? Jag för min del tror det icke!

Hans Excellens Statsministern har uppställt den för mig åtminstone nya teorien, att roteringen är en *grundskatt*, och det förefaller så mycket underligare, som han nyss förut talat om knektekontrakten; det är på dessa som roteringen hvilar, och det är för den i dessa omnämnda utskrifningen, som roteringen är ett surrogat. Men ett surrogat kan icke hafva annan natur än det, som det skall ersätta. Var då utskrifningen en grundskatt? Jag tror icke, att den uppfattningen någonsin gjort sig gällande, och då kan icke heller roteringen vara en grundskatt. Det var denna åsigt, som Stats-Utskottet i fjol uttalade, och hvarpå jag tog fasta i Kammarens protokoll. I år deremot har

Stats-Utskottet varit så försigtigt att det undvikit att sjelft yttra sig om den saken, men det har skjutit Hans Excellens framför sig och sagt, att det är han, som uppgifvit detta.

Det skulle vara mycket att säga om detta anförande, men jag vill icke upptaga tiden dermed. Jag vill blott anmärka hvad som förekommer på sidan 11. Hans Excellens talar der med fullt skäl om det stora öfverskottet i statsinkomster och säger: »dessa årligen återkommande öfverskott utgöra ett bevis, att statsinkomsterna blifvit under de senare åren beräknade mycket lågt.» Ja, deri instämmer jag fullkomligt. Vi veta nemligen, att till följd af de besparingar, som Stats-Utskottet föreslagit i de utgifter, som Kongl. Maj:t åskat, har det varit nödvändigt att beräkna inkomsterna lågt för att kunna få anledning pålägga allmän bevilning. Men sedan fortsätter Hans Excellens: »men om under en följd af år öfverskott uppstått, ådagalägger detta onekligen, att landets skatteförmåga är större, än de i budgeten upptagna inkomstberäkningarne utvisa.» Ja, är det ett sätt att ådagalägga, att landets skatteförmåga växer, då vore det den enklaste sak i världen att beräkna statsinkomsterna allt lägre och lägre, för att dymedelst kunna framvisa en växande skatteförmåga. Men att det är *rätta* sättet, vågar jag hysa tvifvel om, och det står icke heller i öfverensstämmelse med ett yttrande på sidan 12, der det talas om jordbrukets betryck samt att vårt lands jordbrukare under den närmare framtiden torde få bereda sig på förändringar i formerna för jordbrukets bedrivande. Att på samma gång tala om den växande skatteförmågan och om jordbrukets, modernäringens, tryckta ställning, synes mig icke stå riktigt yäl tillsammans. Hvad jag bestämdt vågar påstå, är att de af den låga inkomstberäkningen framkallade öfverskotten icke nödvändigt utgöra något kännetecken på att skatteförmågan är i växande.

Denna frågas behandling påminner mig om det ofta citerade yttrandet af Ehrensvärd, att »Norden är en trög nation full af hetsigheter»; utveckla sin styrka med språng; deraf komma inga storverk men de vanliga hastverk». Denna sats kan med fullt skäl tillämpas på grundskattefrågans behandling hos oss. I intet annat land, icke ens Norge undantaget, har man beslutat en afskrifning af grundskatterna så raskt, som här är ifrågasatt, ty i Norge har man åtminstone *aflöst* »jordeboksrättigheterna», som motsvara var jordeboksränta, såsom varande af räntenatur, men här är ifrågasatt att med några penndrag utstryka grundskatterna ur skattesystemet. Det finnes intet land i Europa, der så tillgått, utan man har öfver allt utjemnat och reglerat dem. I det syftet går äfven min motion.

Jag skall be att få anföra, huru man i Frankrike har tillvägagått ock skall dervid anföra ett yttrande af den statsekonom, hvilken jag i min reservation citerat, nemligen Leroy-Beaulieu. Efter den kadastrering, som skedde i Frankrike, visade sig snart, att det uppkom lika stora ojämnheter i grundskatterna som förut varit fallet; då säger han: »För att åstadkomma rättvisa — — — nedsatte man efter hand den egentliga grundskatten; man kom de högst beskattade departementen till hjälp utan att höja bidragen från de öfriga. Grundskatten

[Nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter.
(Forts.)

Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)

blef sålunda under 25 år nedsatt med nära 40 procent. Den var genom lagen af år 1790 bestämd till 240 millioner. Den nedbringades 1797 till 218 millioner, 1798 till 207 millioner, 1799 till 189 millioner o. s. v. samt 1821 till 154 millioner; och har derefter bibehållits oförändrad. Der tvekade man således icke att göra nedsättningar i tid för att åstadkomma utjemning, och då grundskatterna, enligt då varande finansministerns Mr Léon Say's yttrande i deputerade kamraren den 23 Mars 1876, vid deras första tillämpning år 1790 utgjorde i procent af egendomens nettoafkastning 16,66, var den 1821 endast 9,79 procent och hade 1851 nedgått till 6,06 procent, 1862 till 5,15 procent och 1874 till 4,24 procent af nettotinkomsten, så att med egendomens stigande värde har grundskattens förhållande till afkastningen ständigt nedgått; men man har dock *icke* ett ögonblick tänkt på att afskrifva dem. Här har helt nyss utkommit en liten bilaga, en apostill till sista komiténs tabeller, utgifven af komiténs sekreterare, Aktuarien Hellstenius. Jag fick den först i går qväll, men har sökt att, så mycket jag kunnat, hinna sätta mig in i den. Den går i just den riktning, som jag anser vara den rätta, nemligen en utjemning. Jag kan därför icke neka mig nöjet att ur densamma meddela några siffror. Beträffande grundskatternas, räntans och kronotondens sammanlagda tryck på *skattehemmanen* visas, att detta i förhållande till taxeringsvärdet i medeltal för ett skattehemman, utgör i 5 län mindre än $\frac{1}{4}$ procent af taxeringsvärdet, i 11 län mellan $\frac{1}{4}$ och $\frac{1}{2}$ procent och i 8 län är den högre än $\frac{1}{2}$ procent. Det är naturligt, att trycket på de enskilda hemmanen är mycket olika, men det synes emellertid klart och tydligt, att en utjemning, som man utnålat som så svår att verkställa, låter sig göra, om man blott får bestämda grunder att gå efter.

Men säger man, det är icke grundskatterna ensamt, som trycka ojemnt, det är äfven rustningen och roteringen. Jag skall då be att få meddela några siffror jemväl i det hänseendet, men vill dervid nämna, att reduceringen till *procenttal af taxeringsvärdet* har jag i så väl detta som det nyss anförda fallet sjelf utfört och får således svara för deras rigtighet, under det sjelfva primäruppgifterna äro hemtade ur nämnda arbete. Om man sammanlägger grundskatterna och rustnings- och roteringsbördorna, visar sig, att dessa i 2 län uppgå till mindre än $\frac{1}{2}$ procent, i 16 län till mellan $\frac{1}{2}$ och 1 procent samt i 6 län till mera än 1 procent. Man säger, att rustningen och roteringen trycka hårdast i södra och vestra Sverige: men nu är förhållandet, att det län, som har den minsta bördan, är Malmöhus, der den endast uppgår till 0,43 procent af taxeringsvärdet; dernäst komma Vermland med 0,47 procent, Göteborgs och Bohus län med 0,50 procent, Blekinge med 0,51 procent, Kristianstads län med 0,67 procent och Hallands län med 0,69 procent. Ser man åter efter hvar bördan är högst, finner man, att detta är i Mälaredalen. I Upsala län är den 1,90 procent af skattehemmanens taxeringsvärde; i Södermanlands län 1,24 procent, i Stockholms län 1,23 procent och i Vestmanlands län 1 procent. I Kronobergs och Jönköpings län uppgår den till respektive 1,03 och 1,02 procent samt i Gefleborgs län till 1,02 procent af taxeringsvärdet.

En utjemning af dessa skatter synes således af billighet och rätt-

visa påkallad; men jag kan alls icke finna något antagligt skäl, att man skulle med ett penndrag helt och hållet utplåna dem. Jag har för öfrigt i min motion och i min reservation anfört de ytterligare skäl jag har för min uppfattning, och vill därför icke upptaga Kammarrens tid med att upprepa dem, oakadt jag antager, att många af Kammarrens ledamöter icke ens läst min motion. Jag kan emellertid, med den ståndpunkt jag intager, icke annat än yrka afslag å den föredragna punkten. Besluter Kammarren återremiss, skulle det, beträffande behandlingen af min motion, hafva samma verkan som ett afslag, så att om yrkandet om återremiss skulle vinna understöd, skulle jag kunna förena mig derom, men för närvarande yrkar jag afslag.

Nedsättning i de på vis jord hvilande grundskatter.
(Forts.)

Friherre Ericson: Då jag tillhör dem, som dela den åsigt angående grundskatter och indelningsverk såsom skattebördor, hvilken hyses af majoriteten i Andra Kammarren, och då jag vidare lifligt deltagit i förhandlingarne vid 1873 års riksdag, då dessa frågor sammanbundos, torde det tillåtas mig att med några få ord klargöra min ställning i den föreliggande frågan och så att säga klargöra sjelfva frågan efter min uppfattning. Såsom herrarne nog hört, har man många gånger förebrått Första Kammarren, att den begått politiska fel vid behandlingen af dessa frågor. Dessa förebräelser äro må hända icke alldeles oberättigade, om de än möjligen öfverdrifvits. Det har nemligen varit förhållandet flere gånger, att beslut hafva fattats eller kunnat väntas i Andra Kammarren, hvilka icke varit förkastliga, men att Första Kammarren då, såsom man tyckt sig märka af litet lynne, har gått händelserna i förväg genom att helt hastigt afklippa frågan. Detta har man åtminstone förebrått Kammarren. Jag tror emellertid, att det är af vigt att icke Första Kammarren gifver landet anledning att stadfästa denna uppfattning, som verkligen är temligen allmän, och för närvarande föreligger ett tillfälle för Kammarren att visa, att förebräelsen nu åtminstone icke är berättigad. Och det kan Kammarren göra helt enkelt genom att konsekvent och korrekt vidhålla det beslut, som Kammarrens majoritet redan förut fattat att, om värnpligtslagen verkligen antages, uppoffra sina enskilda sympatier och åsigter beträffande grundskattefrågan för att vinna detta ändamål. Det kan ock Kammarren göra oberoende af hvad i Andra Kammarren beslutes. Hvar och en af Kammarne får svara för sitt beslut, och landet får sedan döma om hvilken som haft rätt och hvilken som varit orsak till att frågan kommit på sned och rifvits sönder.

Hvad beträffar den delen af försvarsfrågan, som denna gång föreligger för Riksdagen, är den synnerligen enkel och lättfattlig, så att den icke bör kunna misstydvas eller bortresonneras. Det är nu fråga om en förbättring af värnpligtslagen och ökad öfning samt å andra sidan en lindring till viss procent i grundskatter och indelningsverk. Enklare kan en fråga icke framställas. Det blir temligen svårt under sådana förhållanden att, såsom förut varit händelsen, vid åtskilliga folkmöten och i tidningarne söka kasta skulden från sig och sina liktänkande och blanda bort korten för allmänheten, då saken är så enkel, att hvar och en kan se, hvad den innehåller. Här kan icke resoneraras om millioner, hvartill kostnaden skulle stiga utöfver hvad som före-

Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)

slagits. Man kan icke säga, att här är fråga om att påtvinga oss det preussiska systemet, att tvinga folket under militäroket med mera dylikt. Ty de i förslaget innehållna ordningsstadganden äro ju de enda, som skulle kunna anses representera oket, men det är just dessa, som blifvit af Andra Kammaren gillade. Jag tror därför, att nu förefinnes ett tillfälle, som Kammaren bör begagna för att visa klart och tydligt, hvilken som nu verkligen vill något, och hvilken som blott söker resonnera sig från saken. Och jag tror, att då den uppoffring af egna sympatier och politisk uppfattning, som en stor del af denna Kammars ledamöter är färdig att göra för att vinna något för försvarsfrågan, ställes gent emot deras handlingssätt, som med hån svara på den Kongl. propositionen om försvarets ordnande (ty jag kan icke kalla det annat än ett hån, när man mot den erbjudna 30 procentafskrifningen endast vill gå in på de föreslagna ordningsstadgandena, som icke innehålla något annat än att för åtskilliga slarvar fördyra utvägen att kringgå vår nuvarande lag), -- då dessa handlingssätt ställas mot hvarandra, är saken så klar och tydlig, att ingen i landet skall kunna undgå att se skilnaden och göra sina jemförelser. Jag är viss, såsom jag redan sagt, att det skulle vara klokt, om denna Kammare beslöte sig för ett konsekvent vidhållande af hvad som en gång varit Kammarens ledamöters åsigt, om Kammaren således helt enkelt svarade ja till afskrifning på både grundskatter och indelningsverk, allt under den förutsättning, som redan blifvit beslutad. Att frågan kommer att falla vid denna riksdag, derom är jag öfvertygad, men om denna Kammare håller sig korrekt, så kommer frågan må hända att falla på ett sätt, som blir frågan till gagn. Ty det är icke omöjligt, utan snarare sannolikt, att en reaktion då kommer att uppstå i landet, när det visar sig att Andra Kammaren gått för långt. All öfverdrift förer, enligt hvad erfarenheten visar, reaktion med sig, och jag är säker om att de, som nu framkallat Andra Kammarens beslut, hafva gått till en öfverdrift, som icke kan för deras politiska syften vara lyckobringande.

Det är på dessa grunder, som jag ber att få hemställa till Kammarens ledamöter att så enhälligt som möjligt, i konsekvens med Kammarens förut fattade beslut och utan afseende på hvad Andra Kammaren kan komma att besluta, bifalla Utskottets nu föreliggande förslag.

Herr Wallenberg: Jag skall tillåta mig att först yttra några ord om den siste ärade talarens anförande, medan Kammarens ledamöter ännu hafva i friskt minne, hvad han androg. Han sade, att »denna fråga är enkel». Ja, derom är intet tvifvel, men skall man antaga alla frågor därför, att de äro enkla? Skall man därför, att detta förslag är »oförtydligt», antaga det, utan att pröfva om det är rättvist, billigt och klokt? Nog är det »enkelt» att säga att trettio procent skola afskrifvas, det är en ganska enkel räknefråga, men är det rätt och klokt af Kammaren att fatta ett sådant beslut? Derom råder mycken tvekan. Jag för min del har alldeles klart för mig, att det är hvarken rätt eller klokt.

Den ärade talaren sade vidare, att han var öfvertygad om, att

frågan faller vid denna riksdag. Jag är öfvertygad, att den redan har fallit. Andra Kammarens beslut är nemligen alldeles öfvertydligt. Jag tillåter mig icke något klander mot regeringen därför, att den har gjort detta sista försök att åstadkomma något i denna sorgligt ryktbara fråga, men sedan man fått ett sådant svar, som det Herr Danielson dikterat i Andra Kammaren, så kan jag icke förstå, huru denna Kammare skulle kunna, med bibehållen värdighet, blunda för dessa förhållanden eller icke inse, att deri ligger ett afslag å Kongl. Maj:ts proposition, och att det icke kan vara fråga om att återtaga detsamma. Det är öfvertydligt, att sådan är ställningen, och då får man lof att göra »det bästa möjliga af hvarje belägenhet». Att nu tala om återremiss, för att möjligen genom något konstgrepp i sista stund komma till ett gemensamt beslut, som ingen blir nöjd med, det kan väl icke vara riktigt. Sa står till exempel i ingressen till det nu förevarande betänkandet, »att Riksdagen, för den händelse att Kamrarne, i *anledning af* Kongl. Maj:ts derom gjorda förslag, med sammanstämmande beslut antaga ny värnpligtslag samt under förutsättning af motsvarande lindring i rustnings- och roteringsbesvären, måtte besluta:» Kamrarne skola således fatta sammanstämmande beslut *i anledning af* Kongl. Maj:ts förslag, men icke i enlighet med Kongl. Maj:ts propositioner, utan det kan vara hvilket annat förslag som helst, t. ex. Herr Danielsons framställning, som också är gjord *i anledning af* Kongl. Maj:ts propositioner. Vi skola sålunda, om vi besluta oss för återremiss, få mycket trassel i sista stund.

Jag är tacksam för den siste talarens admonition, så vidt den är rigtad till mig, att Första Kammaren icke skall fatta andra beslut än sadana, som kunna vara Andra Kammaren till behag. Jag anser deremot, att Första Kammarens ledamöter, som äro valda representanter för hela landet, böra känna sig manade att fatta de beslut, som Första Kammaren anser nyttiga för hela nationen. Vore vi icke representanter för hela folket, så vore vi icke här, och när vi äro representanter, skola vi icke rätta oss efter folkmöten och möjligen en och annan tidningsuppsats, som kommit till på vägar, dem vi icke känna, utan vi skola grunda våra beslut på vår öfvertygelse om hvad som är rätt och nyttigt. Således, den der admonitionen till Kammaren hade vi kunnat undvara. Den inverkar sannolikt icke på någon enda ledamot af Kammaren.

Den förste talaren har yttrat, att han önskade återremiss för att ytterligare få tala om »köpeskillingen». Vi hafva således nu kommit derhän, att man från en så aktad mans mun fått höra, att det verkligen är fråga om *köpslageri*. Han har också tillagt, att man sväfvade i okunnighet om värnpligtslagens öde. Jag kan icke se, att någon behöfver sväfva i okunnighet om denna lags öde. Det är tydligt och klart, ty vi veta noggsamt, hvad som blifvit beslutet i Andra Kammarer om denna lag, och derigenom är dess öde också afgjort.

Jag ber att få tillägga, att det visserligen kan gå till en tid med denna ensidiga uppfattning af skattefrågan, att man skall befria den fasta egendomen på landet från skatter; men det går sönder, mine herrar, det är säkert, det bär sig icke vid en allvarsammare påkänning, ty det finnes icke någon möjlighet att på den rörliga egendomen

Nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter.
(Forts.)

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)*

kasta alla de skatter och onera, som nu utgå af den till 1,850 millioner kronor taxerade fasta egendomen på landet. Dessutom, beträffande det onus särskildt, som kallas grundränta, är det orimligt att säga, att den skall afskrifvas först af alla onera och skatter, ty i förslaget göres icke något undantag för skatteköpta kronohemman, och der är grundskatten faktiskt icke något annat, än en i fastigheten inestående del af köpeskillingen, för hvilken egaren erlägger ränta till kronan, emedan kapitalet ännu är oguldet. Jag är, för min del, mycket villig att medgifva och fatta beslut om lindringar i rustnings- och roteringsbesvären, det har jag förut gjort många gånger; men att rubba det nuvarande förhållandet med grundräntan genom något annat än en aflösning, det kan jag för min del icke vara med om; och i afseende på de så kallade »sekelgamla orättvisorna», kan jag icke inse, att de på något vis drabba de nuvarande jordegarna, det kan åtminstone icke bevisas.

På grund af hvad jag salunda anfört far jag hemställa om afslag på det förevarande betänkanudet.

Herr Montgomery-Cederhielm: Man har yrkat återremiss af denna punkt och såsom skäl härför hufvudsakligen anfört, att här är en köpslagen och att man icke bör fatta beslut om det pris, som man vill betala, innan man fått veta, hvilken vara man far. Det är ganska sant, att värnpligtslagen icke är genom båda Kamrarnes beslut antagen; men lika säkert är, att denna samma af Kongl. Maj:t föreslagna värnpligtslag, hvilken här är varan, den är af Första Kammaren bifallen, och Första Kammaren vet således mycket väl, hvad den vill köpa, såsom man säger, för den här ifrågasatta köpeskillingen. Derom kan nu icke blifva fråga. Frågan är nu blott den: är det verkliga Första Kammarens mening att stå fast vid sitt redan fattade beslut, vill den, emot att få en sådan värnpligtslag, som Kammaren beslutit, verkligen göra en sådan uppoffring, som den, hvarom nu är fråga och hvilken jag, för min del, icke anser ringa, utan tvärt om ganska stor. Derom är fråga, och någon återremiss behöfves här icke, för att få veta, hvilket förslag som kan komma att framställas i afseende på värnpligtslagen, ty Första Kammaren har förbehållit sig att, endast under förutsättning att ett öfverensstämmande beslut fattas i båda Kamrarne rörande denna lag, de här ifrågavarande afskrifningarna skola komma till stånd. Jag tror således icke, att vi kunna blifva narrade på denna köpslagen, utan att vi hafva vilkoren fullt bestämda för oss, och för min del är jag utan tvekan, huru jag sedermera i detta fall skall rösta. Jag förmodar ock, att de fleste af Kammarens ledamöter äro fullt ense med mig deri, att de icke vilja antaga en sådan värnpligtslag, som den, hvilken nu är beslutad i Andra Kamraren. Jag tror således, att en återremiss skulle till ingenting tjena; jag tror att den icke är hehöflig i något afseende; men jag tror också, att en återremiss i denna stund skulle verka skadligt. Det är nemligen förhållandet att, ehuru majoriteten i Andra Kamraren var mycket deciderad första gången värnpligtslagen förekom, det icke är säkert, att icke inom denna majoritet kunna finnas ledamöter, som nu äro färdiga att göra åtskilliga koncessioner, från deras sida betraktadt,

d. v. s. ingå på något förslag till värnpligtslag, som vore rimligare än det, de redan antagit. Alla dessa, och de äro kanske icke så få, komma naturligen att vinna betydlig styrka för sin mening, om de se, att Första Kammaren har antagit Kongl. Maj:ts propositioner angående de ifrågasatta lindringarna i grundskatterna och indelningsverket oförändrade. De se då, att Första Kammaren är fullt beslutet att medgifva dessa lindringar, om den får en sådan värnpligtslag, som den kan antaga. Men om nu här beslutes återremiss, kommer man i Andra Kammaren att sväfvä i ovisshet om, hvad vår mening är, och tro att, om de å sin sida skulle göra några eftergifter, Första Kammaren kommer att i den fråga, der Första Kammaren har motsatt intresse med den Andra, handtera densamma så som Första Kammaren behagar. Jag tror alltså, att en återremiss skulle verka mycket skadligt för fragans afgörande, och dessutom är intet tvifvel, att den skulle komma att fördröja och försena hela saken.

Beträffande det gjorda yrkandet om afslag, vill jag blott säga, att det gamla talet, att grundskatterna icke innebära någon orättvisa, emedan de ju ingått i beräkning vid hvarje nuvarande fastighetsegares åtkomst af sin fastighet genom arf. köp eller på annat sätt, motsvaras å andra sidan af mångas åsigt, att dessa skatter äro orättvisa; och meningarna hafva dock slutit sig tillsamman deri, att det vore önskvärdt och lyckligt, om dessa grundskatter kunde afskaffas på ett för statsverket lämpligt sätt utan rubbning i statens finansiella ställning. Denna sak är så många gånger debatterad, att jag icke behöfver upprepa hvad som förut blifvit sagdt deri, utan kan hänvisa till de föregående årens öfverläggningar.

Slutligen vill jag i afseende på den föredragna punkten nämna, att man icke gjort någon anmärkning särskildt mot densamma. Jag tror, att det deri innehållna förslaget, att räntan och kronotendon skulle sammanföras under en benämning *grundskatt*, är öfverensstämmande med hvad skatteregeringskomitén föreslagit, och att detta förslag är alldeles riktigt samt ledande till förenkling i räkenskapsföringen. Under förutsättning af bifall till den afskrifning, som föreslås i nästföljande punkt af betänkandet, tror jag därför, att det föreliggande förslaget är i alla hänseenden ändamålsenligt. Jag yrkar alltså bifall till den föredragna punkten.

Herr Anderson, Albert: Af det nu föredragna betänkandet och de dervid fogade reservationerna liksom ock af de yttranden, som under diskussionen förekommit, finner man att stridiga åsichter ännu göra sig gällande rörande så väl grundskatternas natur som behöfvet af en förändring af desamma och sättet, huru en sådan förändring bör verkställas. Då så är förhållandet, lär det icke förtänkas mig, om jag vågar för en stund taga Kammarens tid i anspråk för att angifva skälen för min åsigt i frågan.

Såsom bekant är, var vårt land i äldre tider nästan ständigt utsatt för inre och yttre oroligheter. På samma gång detta verkade hindrande och hämmande på den enskilde medborgaren i hans fredliga värf och till en stor del betog honom möjligheten att bereda sig utkomst, föränleddes ock deraf ökade statsutgifter. Följden deraf blef,

Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.*
(Forts.)

att skatterna småningom stego och blefvo ganska betungande. Man kunde under sådana förhållanden icke förbigå några andra skatteföremål än de särskildt privilegierade. Man ålade hvar och en så mycket han tålde och stundom kanske litet till. De mest betydande skatteföremålen voro jordbruket och bergsbruket. Industri och handel förekommo endast i mindre omfång och voro förlagda hufvudsakligen till städerna, men undgingo likväl icke beskattning. All skatt, äfven den på jordbruket, hade dock från början en rörlig karakter, ungefärligen liknande den, som utmärker vår tids fastighets- och inkomstbevilling. Detta förhållande blef likväl under tidernas lopp förändradt. Jorden var nemligen ett beskattningsföremål, som man icke kunde flytta eller undandölja. Deraf kom sig, att jorden fick behålla sina skatter. Dessamma var förhållandet med bergsbruket och qvarnindustrin, hvilka näringar först i våra dagar befriats från de särskilda skatter, hvarmed de förut varit betungade. Men annan industri och handel voro underkastade förändringar, de flyttades från den ena platsen till den andra, de ökades eller minskades, nya industrigrenar uppkommo medan gamla sådana försvunno. På grund häraf kunde beskattningen på handel och industri, om jag så får uttrycka mig, icke stelna utan måste följa olika tiders åsichter och förändrade förhållanden. Beskattningen på jordbruket visade deremot redan tidigt benägenhet att erhålla en fastare karakter, hvilket ju också kunde vara berättigadt med hänsyn till beskattningsföremålets mera stabila natur, men man erkände likväl öppet, att äfven denna beskattning borde närmas till öfverensstämmelse med de förändringar, som efter hand inträffade med beskattningsföremålet. Deraf var man också redan under 1500-talet sysselsatt med skattejemkningar, ehuru de icke kommo till något mera allmänt utförande. Under 1600-talet utlofvades flera gånger en allmän skattejemkning. Detta löfte upprepades ännu åren 1719 och 1720, men den utlofvade åtgärden kom dock icke till stånd, säkerligen deraf att den skulle medfört mycken kostnad och mycket besvär och äfven deraf att man fruktade en rubbning i indelningsverket. De jorden åliggande skatterna hafva sålunda småningom förlorat sin rörliga karakter och öfvergått till fasta och oföränderliga. Derifrån har man hemtat den åsigt, att dessa skatter numera icke äro skatter utan, såsom en talare på stockholmsbanken yttrade, öfvergått till en statens fordran hos den skattskyldiga jorden. Men det finnes ingen rättslig akt, på grund af hvilken dessa skatter skulle hafva förändrad natur. De äro, liksom mantalspenningarne, gamla skatter och icke något annat. Kan man göra en förändring i det ena fallet, kan man äfven göra det i det andra.

Nu säger man att, äfven om man kunde medgifva, att grundskatterna å de gamla skattehemmanen verkligen äro skatter, detta dock alldeles icke är förhållandet med de afgifter, som utgå från skatteköpta hemman; dessa afgifter skulle på grund af skattebref vara en sådan fordran som jag nyss nämnde. Jag tror icke att denna uppfattning är riktig. De hemman, som fingo skatteköpas, voro upplåtna åt åbor. Skillnaden mellan kronoåbor och skattebönder i afseende å utgörande af skatten till staten var icke synnerligen stor. Både kronoåbor och skattebönder ålades de olika titlarna i mantalsrättan under

femton- och sextonhundredatalen, och äfven i öfrigt var skillnaden dem emellan mindre, än må hända numera mången föreställer sig. Kronoåbon fick i allmänhet sitta kvar på sitt hemman, så vidt detta icke behöfdes för statens räkning, hvilket icke så ofta inträffade, och han utgjorde sina skatter till kronan. Skattebonden ater fick sin eganderätt så smaningom allt mer och mer kringskuren. Derom vittna åtskilliga bref och påbud från Gustaf I:s tid, bland hvilka jag tillåter mig särskildt nämna en stadga af år 1553, hvori föreskrefs att de skattehemman, som lemnades öde af sina egare, skulle hemfalla till kronan. Af denna stadga finner man, att redan då åtskilliga hemman voro öde. Deras antal ökades under den följande tiden. Under 1600- och 1700-talen förekommo nemligen en mängd ödelägenheter. I det fallet tillåter jag mig återropa ett bref af den 18 december 1634 från Kongl. Regeringen här i Sverige till Rikskanslern Axel Oxenstjerna, som då vistades i Tyskland. Der säges att af Sverige var halfparten och af Finland tredjedelen öde och det öfriga mest förlänadt, bortgifvet och försåldt. När skattemannen icke kunde utgöra sina utskyl-der, nödgades staten medgifva en nedsättning i skatten, på det vilkor att en förmedling egde rum och att skattemannen afstod eganderätten till hemmanet at kronan och blef kronoåbo. Sedermera fick han åter lösa hemmanet till skatte. Det är utan tvifvel ett mycket stort antal af de skatteköpta hemmanen, hvarmed detta är händelsen. Hvem vill med dessa förhållanden för ögonen träda fram och slå sig för sitt bröst och säga: jag är den rättfärdige, egarne af de skatteköpta hemmanen äro orättfärdige, emedan de vilja anse skatterna å sina hemman vara af samma natur som skatterna å de gamla skattehemmanen.

Härmed tror jag mig hafva ådagalagt, att grundskatterna verkligen voro *skatter*. Men, säger man, de verka såsom ränta och deras eftergifvande är en skänk åt jordegarne. Man har till och med räknat ut på öret, huru mycket skattehemmanens värde skulle stiga genom eftergifvande af dessa 30 procent. Värdet skulle stiga med eftergiftens belopp kapitaliseradt. För att göra en dylik beräkning fordras likväl två faktorer. Man måste nemligen äfven hafva kännedom om hemmanens nuvarande värde. Detta åter är beroende på jordens vidd, godhet och beskaffenhet, afsättningstillfällena o. s. v. Äfven erfarne jordbrukare kunna härvid komma till i någon mån olika resultat. Dertill kommer, att konjunkturerna vexla under olika perioder, hvilket ytterligare försvårar beräkningen. Det är gifvet att det är en förmån för jordegarne att få en lindring i grundskatterna, men att kapitalisera denna lindring på det sätt jag nyss omnämnde, tror jag vara alldeles origtigt. Om en skattenedsättning i och för sig är lämplig — och jag hemställer om det icke är rätt och billigt att, om en orättvisa förr i verden blifvit begången, man söker att godtgöra densamma — har man alltid ansett, att det alldeles icke skadade, om man beredde den enskilde en förmån derigenom. Då för några år sedan qvarnräntan afskaffades, skilde man icke emellan de gamla och de skatteköpta qvarnarna, och man talade icke heller så mycket om den fördel, som derigenom bereddes qvarnegarne. Detsamma var förhållandet med tiondejernet, som mycket liknade kronotionden. Då på 1850-talet statsmakterna beslöto och genomförde en förenkling af de många i den

Nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter.
(Forts.)

*Nedsättning i
de på viss jord
 hvilande
grundskatter.*
(Forts.)

ordinarie räntan ingående persedlarne, gjorde man ingen skilnad mellan gamla och skatteköpta hemman. Man tillfrågade icke heller hvarje jordegare, om han ville underkasta sig förändringen, hvilket ovilkorligen skulle hafva skett, om grundskatterna ansetts vara en statens fordran af de enskilde jordegarne. På samma sätt förfors ock, då år 1869 statsmakterna beslöto räntans och tiondens omsättning i penningar. Det talet, att grundskatterna icke skulle vara skatter, förekommer mig således vara ett tomt tal.

En reservant inom Utskottet har framkommit med ett särskildt förslag till grundskatternas afjemnande. Han säger i sin vid denna riksdag i detta afseende framlagda motion, att han anser kronotionden i allmänhet vara jemnare fördelad och stå i bättre förhållande till egendomens värde och afkastning än räntan. Häremot vill jag erinra, att till grund för räntans bestämmande tagits icke allenast åkerns vidd och godhet utan äfven storleken och beskaffenheten af äng, mulbete, skog, fiske och andra med egendomen förenade förmaner. Räntan är således ett uttryck för hela egendomens beskattning. Kronotionden åter har, såsom bekant, utgått allenast af sådesafkastningen, och såsom grund för dess beräkning har således endast åkerns vidd och godhet varit bestämmande. Det är gifvet att räntan därför borde vara ett tillförlitligare uttryck för egendomens värde än tionden. Nu är likväl ingendera i detta afseende tillförlitlig, därför att räntan å de särskilda egendomarna bestämts på vidt åtskilda tider, och kronotionden dels beräknats efter en ensidig grund, dels ock, äfven den, bestämts under en lång följd af år. De ständiga tiondesättningarne började på 1680-talet och fortforo under hela 1700-talet ända in i vårt århundrade. Under en så lång tidsperiod måste naturligtvis åtskilliga förändringar i afseende å åkerjorden hafva inträffat. Jag skall söka bevisa sanningen af mitt påstående om kronotiondens ojemnhet just genom det af reservanten återopade betänkandet af 1864 års grundskattekomité. Vid detta betänkande finnes fogad en tabell, upptagande fögderivis de fem hemman af krono- eller kronoskatte natur, som draga högsta, och de fem hemman, som draga lägsta ränta, samt jemförelse af grundskatternas förhållande till mantalet och till hemmanens taxeringsvärde. Af denna tabell framgår, att inom ett fögderi i Upsala län utgör kronotionden, beräknad i förhållande till 1862 års taxeringsvärde, för ett hemman 1,12 procent men för ett annat blott 0,21 procent af samma värde. Således är inom ett och samma fögderi det ena hemmanet nära fem gånger så högt beskattadt som det andra. Kan man under sådana förhållanden säga, att kronotionden är en någorlunda jemn beskattning? Jag tror det icke!

Beträffande sjelfva förslaget i reservationen och tanken att sammanbinda grundskatten med taxeringsvärdet, vill jag påstå, att det icke kan vara lämpligt att sammanbinda en oföränderlig, eller om jag så må uttrycka mig, död skatt med ett värde, som ständigt vexlar. Det händer ganska ofta, att en person köper en skogsegendom, afverkar skogen och säljer egendomen betydligt under det pris, han gifvit. Taxeringsvärdet nedsjunker då kanske till hälften af hvad det förut varit; och skulle den af reservanten föreslagna reformen genomföras, stode man i sådant fall snart åter inför nya svårigheter vid bestäm-

mandet af en rättvis och jemn grundskatt. För öfrigt skulle reformen vid utförandet möta stora hinder och svårigheter. Mantalet å skatte och frälse i vårt land utgör omkring 60,000, men hemmanens antal är vida större. Vidare finnes ett stort antal skatteutjordar. För hvarje egendom skulle man nödgas uppsöka *taveringsvärdet, räntan och kronotionden*, och man hade således tre tal för hvarvt hemman att räkna med. Detta blefve ett högst vidlyftigt arbete, och då det måste göras med synnerlig omsorg, torde det icke vara så lätt att genomföra en sådan nedsättning, som den ärade reservanten tyckes föreställa sig.

Medan jag är sysselsatt med denna reservation, skulle jag vilja fästa uppmärksamheten på ytterligare en omständighet beträffande grundskatterna. Härvid vill jag tillämpa de grundsatser, som uttålas af en författare, hvilken den ärade reservanten åberopat, och som jag vet, att han skattar mycket högt, nemligen Leroy Beaulieu. Denne säger att hvarje skatt bör bedömas icke ensamt i och för sig, såsom om inga andra skatter finnes, utan fast mera med hänsyn till dess ställning i skattesystemet, och han varnar för den dåliga och origtiga vanan att bedöma en skatt utan sammanhang med andra. Med tillämpning af dessa grundsatser vill jag räkna efter, hvilka direkta icke personliga skatter till staten, som finnas på de olika skatteföremålen här i landet. Hvad jorden angår, uppgå kronotionden och räntan till 4,550,000 kronor. Rustningen och roteringen, som för rust- och rotehällarne måste anses såsom en skatt, uppgår till 5,350,000 kronor. Bevillningen af jordbruksfastighet utgör omkring 670,000 kronor. Således hvilat på »*jordbruket*» en direkt beskattning af mer än 10,500,000 kronor. Deremot har »*annan fastighet*» blott en bevillning af omkring 570,000 kronor, och för inkomst af kapital eller arbete betalas i bevillning omkring 2,540,000 kronor. Undersöker man nu för jemförelses skull förhållandena i främmande länder, finner man, att i de allra flesta länder i Europa — jag undantager dock Spanien — finnes jemte grundskatten en annan skatt å fastighet eller en så kallad husskatt, och i många länder, särskildt i Preussen, finnes en så kallad Gewerbesteuer, d. v. s. att jemte grundskatten finnes en särskild husskatt och en särskild näringskatt. Hade vi något sådant system, är jag öfvertygad om, att missnöjet med grundskatterna icke skulle vara så stort och berättigadt som det nu är.

En talare påminde om att i Preussen efter slaget vid Jena och i Danmark efter dess nederlag i kriget mot Tyskland reformer i beskattningen beslötos. Det är sant! I motgångens timma är menniskan mera människa, än när allt går väl och man icke har några ekonomiska bekymmer att tänka på. — Jag är fullt öfvertygad derom, att vi i afseende å våra grundskatter befinna oss på en orätt väg. Hvarje klok människa, som finner sig hafva gatt vilse, vänder om och söker komma på den rätta vägen igen. Det är just detta vi böra göra.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Friherre De Geer af Finspång: I olikhet sannolikt med de flesta af denna Kammares ledamöter, känner jag mig kunna med godt samvete rösta för en nedsättning af grundskatterna, alldeles oberoende af

Nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter.
(Forts.)

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)*

frågans sammanhang med försvarsväsendet och indelningsverket. Redan då jag år 1873 biträdde den så kallade kompromissen, uttalade jag här i Kammaren, att jag ansåg allra bäst att få behandla hvarje fråga för sig och medgifva en nedsättning af grundskatterna allenast i den mån statsverkets tillgångar gjorde sådant möjligt utan betungande af andra; men då man ansåg, att försvarsfrågan skulle i sammanhang med grundskattefrågan lättare få sin lösning, förklarade jag mig icke heller vilja motsätta mig detta. Jag har äfven sedermera vid mera än ett tillfälle offentligen förklarat, att jag aldrig skulle hafva gått in på kompromissen, så framt jag icke ansett en nedsättning af grundskatterna i och för sig berättigad, och vid sista riksdagen var jag en af de få i denna Kammare, som tillstyrkte en nedsättning af tio procent af grundskatterna såsom en fråga alldeles för sig.

Nu är det fråga om 30 procent afskrifning och jag kan icke neka, att jag finner detta vara väl mycket på en gång, ehuru väl det måste medgifvas, att ett par omständigheter äro tillkomna, som kraftigare än förr tala för en nedsättning af grundskatterna. Den ena är den, att jordbrukets betryck visat sig allt mera permanent, och att utsigten för jordbruket att återfå sitt gamla privilegium i lfsmedelstullar fallit. Den andra omständigheten är den, att statsverkets tillstånd blifvit allt mera blomstrande, så att man kan säga, att en skattenedsättning är snart sagdt nödvändig, och vidare att regeringen iklädt sig ansvaret för att denna nedsättning af 30 procent skall kunna ske utan att öka skatterna för andra klasser. Vore fråga om att behandla denna grundskatteafskrifning som en sjelfständig sak, skulle jag emellertid icke vilja tillstyrka en så stor nedsättning, men sedan regeringen vid denna riksdag sammanbundit alla tre frågorna: grundskatte-, indelningsverks- och värnpligtsfrågan, sedan de Utskott, som behandlat frågorna, också sammanbundit dem, och sedan Kamrarna i den behandling, som hittills kommit dessa förslag till del, beträddt samma bana, ser jag ingen möjlighet att vid denna riksdag komma till något resultat, med mindre än att sambandet mellan frågorna blir bibehållet, och att man således måste taga dem i klump. Jag vill fästa uppmärksamheten vid, att Andra Kammaren, så vidt tidningsreferaten upplysa, före behandlingen af värnpligtslagen beslöt, att Kammarens beslut om detta lagförslag skulle fattas under den förutsättning, att 30 procent afskrifning skulle ske å grundskatter och indelningsverk. Detta beslut läser Andra Kammaren svårligen komma ifrån, äfven om den ville, och således måste hela dess beslut om ny värnpligtslag vara förfallet, så vida icke förutsättningen, under hvilken den är antagen, inträffar. Vid det förhållandet synes mig icke en afskrifning af 30 procent af grundskatterna vara så afskräckande, att jag i frågans närvarande skick skulle vilja afskära allt hopp om att vid denna riksdag kunna vinna en förbättrad värnpligtslag, med ett ord, att vi icke skulle komma vid denna riksdag ett enda steg mot de stora frågornas lösning. Jag är därför sinnad att bifalla detta förslag om 30 procent afskrifning, men med förbehåll, att en väsentligen förbättrad värnpligtslag också kommer till stånd. Allt beror därför på, huru sammanjemkningen kan ske i Lag-Utskottet med afseende på värnpligtslagen, och förr än detta Utskotts betänkaude härom inkommit, måste jag uppskjuta mitt

beslut härutinnan. Följaktligen måste äfven jag yrka på, att det beslut, som nu fattas, sker under förutsättning att en värnpligtslag kommer till stånd; och jag erkänner icke sanningen af det här så ofta gjorda påståendet, att det skulle ligga något ovärdigt, jag tror till och med att man nyttjat ordet skamligt, i en sådan sammanknytning af frågorna. Detta ovärdiga skulle bestå deri, att man gifver åt jordbrukarne en fördel, som man låter andra betala. Detta kunde ju hafva någon grund, om det verkligen vore så, om man låte andra betala de med värnpligten förenade bördor; men denna skall ju hvila lika mycket på jordbrukarne som på andra samhällsklasser. Vid sådant förhållande kan jag icke finna något ovärdigt deri, att man söker samtidigt lindra de bördor, jordbrukarne bära *utöfver* hvad andra rikets inbyggare för försvaret hafva sig ålagdt.

Nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter.
(Forts.)

Jag vill icke nu trötta Kammaren med att ingå i sjelfva saken om billigheten och lämpligheten af en nedsättning af grundskatterna. Derom är redan så mycket taladt, att jag anser att Kammaren icke nu vill hafva långa diskussioner derom,

Hvad beträffar det framställda yrkandet om återremiss, kan jag icke se att andra eller större skäl tala för en sådan nu än för det förslag Kammaren nyligen afslog, att nemligen beslutet i denna fråga skulle uppskjutas, till dess frågan om värnpligtslagen var definitivt afgjord. Här är sagdt, att man icke bör bestämma köpeskillingen, förr än man ser den vara man därför kan erhålla. Nu är olyckligtvis enligt min tro köpeskillingen redan bestämd, och det återstår blott att tillse, om vi därför kunna få en vara, som vi finna tillfredsställande. Det är naturligt att en återremiss nu, som skulle föranleda till att värnpligtslagen skulle förekomma innan denna fråga om afskrifningen löstes, skulle menligt inverka på möjligheten att få en någorlunda tillfredsställande sammanjemkning, enär Andra Kammaren då icke hade någon visshet, att, om den än ginge långt i afseende på ett sammanjemkningsförslag, en afskrifning af grundskatterna komme att ske. Jag anser därför att de, som anse köpeskillingen under nuvarande förhållanden absolut för hög, böra rösta för afslag. De, som ännu anse något hopp finnas att komma till en lösning, böra rösta för bifall. För min del vill jag rösta för bifall till den Kongl. propositionen i nu föreliggande fråga, hvilket jag gjort äfven i afseende på värnpligtslagen, fränsedt Utskottets mindre betydande ändringar deri.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Detta yttrande mottogs med bifallsrop.

Friherre von Kræmer: En ärad talare på stockholmsbänken uttryckte såsom sin åsigt, att det var mycket lätt att räkna ut 30 procent. Jag vill icke bestrida hans erfarenhet härutinnan, men jag hade knappast väntat det medgifvandet, att det var enkelt äfven när det är fråga om afskrifning. Emellertid är det denna gång så. Det är mycket enkelt att afskrifva detta skenbart stora procentbelopp. Beloppet låter nemligen stort i procenttal, i verkligheten är det högst ringa. Det är icke ens fråga om 1,500,000 kronor. Då vi veta att statsregleringen lemnar nästan konstant 6 å 7 millioner i öfverskott för hvarje år, är detta verkligen icke mycket att tala om.

Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)

Deremot är visst icke frågan, sådan den här föreligger, enkel; den skulle snarare kunna kallas tredubbel. Tre olika saker äro sammanväfda, som, enligt min åsigt, icke höra tillsammans och därför icke bort sammanföras. Jag hade vid förra riksdagen tillräckligt tillfälle att uttala min mening om kompromissen, att den nemligen icke varit till nytta, utan tvärt om till stor, må hända obotlig skada. Man måste emellertid i politiken vara praktisk, och då nu här föreligger dels ett förslag om ny värnpligtslag, hvilket jag af allt mitt hjerta biträder, dels ock ett förslag om afskrifning af grundskatterna, hvilket jag likaledes utan betänkannde vill bifalla, dels slutligen förslag om ersättning till rust- och rotehållare af 30 procent utaf indelningsverkets dem drabbande kostnad, åt hvilket förslag jag på det högsta önskar framgång; då således alla 3 frågorna äro sådana, att jag, utan ringaste betänkligheter och i full konsekvens med hvad jag alltid förut yttrat, vill bifalla hvar och en af dem, så skulle det ju vara ytterst opraktiskt, om jag tvärt om ville motsätta mig dem blott därför att man satt dem i ett olämpligt sammanhang med hvarandra.

Hvad en talare på upplandsbänken anfört ber jag att med några ord få bemöta. Han sade beträffande sin motion, att han misstänkte, att en stor del af Kammarens ledamöter icke med uppmärksamhet läst den. Denna beskyllning träffar åtminstone icke mig. Jag har läst den upprepade gånger med mycken uppmärksamhet, och jag finner förslaget ytterst sinrikt. Men såsom allmänt intryck erinrar det mig om hvad en fransman en gång yttrade till mig om våra ljusa sommarnätter: »C'est trop de lumière perdue». Den sinrikhet motionären utvecklat vid uppställandet af sitt förslag till *utjemnande* af grundskatterna kommer till ingen nytta; ty grundskatterna *måste bort*. — Jag öfvergår till några detaljmärkningar mot hans motion. Den ärade motionären yttrar, att »ett väl ordnad grundskattesystem erbjuder den fördelen att i tider af nöd och inträffande olyckor kunna förskaffa staten, åtminstone till en början, någon del af de tillgångar, han för sina ändamål behöver». Jag hemställer, om icke grundskatter innebära det minst effektiva sätt att skaffa staten tillgångar i tider af ögonblickligt behof, då de icke inflyta förr än under ett följande år. Dessutom utgöra de ju jemförelsevis obetydliga belopp. Hvad skulle de väl hjälpa till exempel under tider af krig? Hvar och en vet, att om en sådan olycka en gång inträffar, betyda grundskatterna icke något. Ett lån på tiotal millioner måste då anskaffas, och sedan man fått fred igen blir det tid att tänka på medel till dess amorterande, och då kunna naturligtvis de genom grundskatterna inflytande beloppen dertill vara bra att ha; men ej annorlunda än alla andra skatter och inkomster. — Den ärade motionären yttrar vidare, att »jordbruket i Sverige utgjorde och fortfarande komme att utgöra det förnämsta skatteobjektet». Riksstaten talar dock ett annat språk. För 1885 finnas bland de ordinarie inkomsterna 11,040,000 kronor, som på något sätt kunna sägas utgå af fast egendom på landet. Enligt senaste bevillningssammandraget var bevillningen af sådan fastighet 672,000 kronor. Jag kan således icke på något sätt få upp de skatter, som utgå af jordbruket, till mer än 11,712,000 kronor, under det likväl hela budgeten slutar på icke mindre än 73,800,000

kronor. Således tror jag att det icke är riktigt att säga, att jordbruket är det förnämsta skatteobjektet. — Den ärade talarens grundtanke är den, att en jordskatt nödvändigtvis måste finnas, och han säger, att i intet land är den afskaffad. Detta sistberörda förhållande kommer sig af samma orsak, som gjort sig gällande hos oss. Det fans i gamla tider i alla länder just intet annat att beskatta än jordbruksfastighet, och därför blef den beskattad. Sedermera har det blifvit en gammal vana, att en jordskatt måste finnas. Deremot finnes intet i sjelfva sakens natur grundadt skäl, hvarför det slags inkomst, som hemtas från jorden, skall på något särskildt sätt beskattas. Jag har velat uttala dessa ord för att vid detta första tillfälle, som erbjudits mig, på förhand bestrida att afskrifning af de nuvarande grundskatterna — jag hoppas nemligen att det föreliggande förslaget endast innefattar ett första steg härtill — skulle med nödvändighet gifva anledning till införande af en annan, en ny jordskatt. Jag är tvärt om öfvertygad om att, om dessa våra nu varande grundskatter en gång komma bort, skall man aldrig pålägga någon särskild jordskatt. Man säger: det är en så ofantlig fördel att få besitta en del af jordens yta. Derför skall man beskattas. Jag vill icke tala om den tillfredsställelse, som kan vara med denna besittning förenad. I ekonomiskt afseende ställer sig dock saken så, att den, som har sin förmögenhet nedlagd i jord, får, efter mycket besvär, ett tungt förlag och mycken risk, 2 à 3 procent, under det en person, som placerar sitt kapital i obligationer, utan allt besvär och utan att behöfva ligga i förlag, erhåller åtminstone 4 $\frac{1}{2}$ procent.

Den ärade talaren på uplandsbänken yttrade äfven, såsom bevis på jordbruksskatters nödvändighet, att man aldrig ett ögonblick i Frankrike tänkt på deras afskaffande. Vi hafva förmodligen alla sett den notisen, att då i år frågan om spanmålstullens införande var före i Frankrike, vägde det emellan de båda alternativen att bereda det tryckta jordbruket en hjälp genom att antingen införa dylika tullar eller att nedsätta jordbruksskatten. Man har således tänkt derpå i Frankrike, och det alldeles nyss, ehuru slutet blef att man denna gång valde medlet spanmålstullar.

Jag skall icke tala om, huruledes dessa grundskatter, från att vara tillfälliga, vid jorden fastbundits — jag har i fjor fullständigt redogjort därför, och i dag har dessutom en föregående talare åter lemnat en historik derom — jag skall icke heller tala om, huru vida det ligger någon orättvisa i den fördel, som tillkommer de nuvarande jordegarne genom att efterskänka dessa skatter; jag skall blott ett ögonblick fästa mig vid en praktisk synpunkt. — Det är ju möjligt att icke flertalet här, huru mycket än frågan är beredd, skulle vilja en afskrifning af grundskatterna och icke heller en afskrifning af indelningsverket. Jag är dock lifligt öfvertygad om, att det stora öfvervägande flertalet vill hafva en förbättrad värnpligtslag. När så är förhållandet, måste man, enligt min åsigt, beträda den väg, som för tillfället leder till detta mål, och det är ju mycket lätt att begripa, att då det i Andra Kammarens beslutade ingress till värnpligtslagen heter: att »Kammarens blifvande beslut rörande det i Lag-Utskottets förevarande utlåtande framlagda förslag till värnpligtslag fattas under

Nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter.
(Forts.)

Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)

förutsättning, att Riksdagen jemväl beslutar nedsättning med 30 procent i de på viss jord hvilande grundskatter och motsvarande lindringar i rustnings- och roteringsbesvärerna», så är det ju klart, säger jag, att en återremiss här, hvilken icke kan innebära något annat än en afsigt att ej medgifva fullt 30 procent, är ett sätt att redan nu omintetgöra all öfverenskommelse angående värnpligtslagen. Jag vill icke bestrida någons rätt att vid det slutliga afgörandet tillintetgöra saken, om han med godt samvete kan detta. När sammanjemkningsförslaget rörande värnpligtslagen återkommer, står det ju hvar och en öppet att förkasta det och dermed äfven det här föreslagna vilkorliga beslutet rörande afskrifning på grundskatterna och lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna. Mig synes således, att på frågans nuvarande ståndpunkt Kammaren borde kunna biträda den oskadliga åtgärden att bifalla det nu föreliggande förslaget. Man vinner detsamma som genom en återremiss: tillfälle att på nytt besluta om saken. Ett bifall är således här detsamma som en oskadlig återremiss, under det att en återremiss, som så kallas, blir en *dödande* återremiss, hvilken på förhand gör hvarje sammanjemkning i fråga om värnpligtslagen omöjlig. Jag yrkar bifall.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Herr Björnstjerua: När man som min högra granne är principiellt för grundskatternas efterskänkande, utan afseende på om man får något försvar, är det helt naturligt, att man röstar för denna punkt, men då jag hoppas, att Kammarens majoritet icke är af samma åsigt, och jag särskildt vet att Kammaren äfvensom min högra granne äro varma vänner af ett förbättradt försvar, ber jag att få hemställa till honom och till Kammaren, huru vida de verkligen föreställa sig, att vi någonsin komma att uppnå detta mål, om vi skänka bort grundskatter och indelningsverk, utan att vinna något för försvaret. Det är sorgligt att så är, men ställningen är sådan, derfor kan ingen vara blind. Skola vi få förbättringar i vårt försvar, måste de köpas. Skänka vi bort dessa skatter, hafva vi intet att köpa med och skänka på samma gång bort möjligheten att få förbättringar i försvaret. Hvar och en, som har någon erfarenhet om riksdagsförhållanden, visste väl hvad klockan var slagen, då han läste dessa reservationer under betänkandet och fann, att de 12 förtroendemännen från Andra Kammaren i Stats-Utskottet skilt försvarsfrågan från skattefrågan och antogo lindringarne utan några förbättringar i försvaret. Under dessa förhållanden föreslogs här om dagen i denna Kammare att uppskjuta frågans afgörande och bespara oss denna diskussion, till dess vi finge se, hvad Andra Kammaren verkligen beslutar rörande värnpligtslagen. Min ärade granne till höger yttrade, att ställningen icke är förändrad sedan dess. Jo, den förändring har inträffat, att vi sett hvad Andra Kammaren beslutat, och detta är af så sorglig beskaffenhet, att jag icke tror, att någon af oss kunnat tänka sig möjligheten deraf. Andra Kammarens beslut i värnpligtslagsfrågan lyder i I § af lagförslaget: »Hvarje svensk man är pliktig att deltaga i fäderneslandets

försvar från och med det kalenderår, under hvilket han fyller tjuguet år, till och med det, under hvilket han fyller tjugufem år». Efter 25 år är således ingen svensk man skyldig att deltaga i fäderneslandets försvar. Det är detta man bjuder det svenska folket på, som förr var känt för och utmärkt sig genom mannamod och fosterlandskärlek. Nu vill man förklara, att då en svensk fyllt 25 år och gjort 30 dagars beväringsexercis, är han fri från skyldigheten att försvara sitt land. Ett antagande af detta skulle göra oss till ett åtlöje för hela världen. När man begär bröd, räcker man oss en sten — det kan man säga i detta mer än i något annat fall. Man vill göra mindre än intet för försvaret, man vill endast hafva lindringar. I den nu gällande beväringsslagen heter det: »Hvarje svensk man skall vara skyldig att deltaga i *allmänna beväringen* från och med året näst efter det, då han fyllt tjugu år, till och med det år, då han uppnår tjugufem år». Det är något helt annat. Hans skyldighet att deltaga i fäderneslandets försvar upphör icke efter fylda 25 år. I de flesta lagbundna samhällen är genom lag föreskrifvet att, så länge man är mannkraftig, eller till 50 års ålder, man skall deltaga i försvaret, och man kan icke genom någon lag undertrycka den pligt, till hvilken hvar och en är född, att försvara sitt land. Det är en pligt, inskrifven i hvarje redlig människas hjerta, en lag som åtlydes af vilda och halfciviliserade folkslag, af zulu- och beduiner, indianer och afghaner, men Andra Kammarens majoritet vill efter fylda 25 år fritaga svenske män från att försvara sitt land. Det mest radikala kabinett, man sett i Norden, det som nu för enväldsspiran i Norge, har, sedan det förödmjukat konungamakten och hotat unionens bestånd, framlagt ett förslag, enligt hvilket hvarje norsk man är värnpliktig från 18 till 50 år. Så bör det lyda. En svensk skulle deremot vara värnpliktig endast mellan 21 och — 25 år! Det norska lagförslaget föreskrifver att alla skola öfvas, de, som tjena vid infanteriet, skola öfvas *114 dagar*, och de, som tjenstgöra vid kavalleriet eller artilleriet i *166 dagar*, och man begär i Norge ändå icke någon eftergift för hemmansegarne. Man behöfver icke der som här gifva några presenter till hemmansegarne för att få ett förbättradt försvar. Det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget begär sannerligen det minsta möjliga, ja, mindre än det minsta rimliga. För utlandet måste det förefalla löjligt att nödgas göra så stora eftergifter för en tillökning af 18 dagar i våra öfningar, så att dessa komma att vara 48 dagar. Detta är verkligen så litet som möjligt för att bilda en tjenstbar soldat. Vi se, huru anspråken gått ner. I 1877 års förslag, som denna Kammare antog med större majoritet än något annat, föreslog Kongl. Maj:t att värnpligtig åldern skulle räknas från 18 till 40 år, och att öfningarne skulle fortgå under 62 dagar. Detta mot *10 procent* afskrifning. Nu framlägges en värnpligtiglag, som bestämmer tiden, då hvar och en skall vara värnpliktig, till 21—40 år och som afser endast 48 dagars öfningar, emot en föreslagen eftergift af *30 procent*. Ju mer man ger efter, desto mera växer modet a andra sidan, och desto mindre vill man gifva.

Från Andra Kammaren har nu erhållits underrättelse, att den med stor majoritet antagit en ingress, så lydande: »att Riksdagen, under förutsättning af motsvarande lindring i rustnings- och roterings-

Nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter.
(Forts.)

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.*

besvären, måtte besluta: I:o att» etc. Man har således fullkomligt fränskilt försvarsfrågan för att endast antaga lindringarne, och ändå vill man nu att vi skola besluta i denna fråga, under förutsättning att Kongl. Maj:ts proposition bifalles af Andra Kammaren, ehuru det är alldeles påtagligt, att den icke har den ringaste utsigt att der gå igenom. Andra Kammaren har äfven med stor majoritet prutat ner öfningsdagarnes antal till det nuvarande eller 30. Den nuvarande lagen bestämmer intet om att öfningarne icke må räcka längre än 30 dagar; men enligt Andra Kammarens beslut får detta antal icke öfverskridas. Det man bjuder oss är således mycket *sämre* än den nuvarande bevaringslagen. Och man tror ändå att man skall kunna sammanjemka dessa Andra Kammarens beslut med dem Första Kammaren kan antaga! Hvad vi begära är endast att öfverläggningen måtte några dagar uppskjutas genom en återremiss, på det man må se, hvaröfver man voterar. Är det möjligt att en sammanjemkning kan ega rum, kommer förslaget då under öfverläggning. Vi afskåra icke möjligheten till öfverläggning, men vi hålla möjligheten öppen, att om man bjuder litet, kunna vi bjuda litet tillbaka. För min del vill jag på det varmaste förorda en återremiss, och jag är fullt öfvertygad om att, med den kännedom jag har om svenske bonden, denne först och främst respekterar den, som är karl för sin hatt och vet hvad han vill och icke bockar sig och krusar; och samma är förhållandet med Andra Kammarens flertal, om det får klart för sig att Första Kammaren är beslutnen att taga den värnpligtslag, som är till båtнад för landet, och endast under den förutsättningen lemnar sitt bifall till den föreslagna afskrifningen.

Jag yrkar återremiss.

Många af Kammarens ledamöter gåfvo härvid sitt bifall till kända.

Herr Sundberg: Säkert väntar ingen enda af Kammarens ledamöter, att jag i denna fråga skulle kunna meddela upplysningar, som förmådde inverka på någons öfvertygelse vare sig åt det ena eller andra hållet. Jag kan det icke heller och afstår därför mer än gerna från ett fruktlöst försök. Meningen med att jag begärt ordet har också endast varit den, att för egen räkning afgifva en offentlig bekännelse, och sådant må ju anses tillåtligt i stora samhällsfrågor. Emellertid vet jag icke för närvarande några frågor eller rättare någon fråga, som är så rent af obehaglig att yttra sig i som skattefrågan. Säger man, att man icke vill afskrifva grundskatterna, utan tror, att människosnillet har utfört långt större underverk än att reglera skatter blott efter denna erkla metod att delvis eller helt och hållet *afskrifva* dem, samt är öfvertygad, att det kan ske på många andra vägar, då anses man sakna sinne och känsla för jordbrukarnes rättmätiga kraf. Säger man åter, att man vill vara med om en afskrifning, partiel eller total, då misstänkes man för att vilja vinna ynnest hos riksdagsmajoriteten genom att öfverflytta en skattebörda från hemmansegarnes på andras skuldror, som kanske sämre förmå att bära den. Emellertid måste man ju taga sitt parti och fatta ett beslut, om det icke skall gå med en sjelf som det gick med Buridans åsna, som, oaktadt hon var stäld mellan

två höstackar, likväl dog af svält, därför att hon icke kunde besluta sig, af hvilckendera hon skulle äta. Nu är visserligen för mig under närvarande förhållanden skattefrågans lösning icke det hufvudsakliga, det erkänner jag, utan det är försvarsfrågan, det är att få någon förstärkning i vårt nationella försvar. Derom hafva vi nu stått här vid riksdagarne och ordat i 16 års tid och trampat på samma ställe under hela denna tid. Därför tycker jag, att det är hög tid, att man tager något litet fjät framåt. När man nu säger, och det är temligen klart att så är, att detta fjät icke kan tagas, att denna förbättring icke kan genomföras, med mindre än att den köpes med vissa eftergifter, nå väl, då är jag för min del beredd att afsluta köpet. Jag får dervid dock afgifva samma förklaring, som den bekante biskopen under reformationstiden: härtill är jag nödd och tvungen. Den karlen, som nedskref de orden, var hvarken någon dum eller dålig karl; han kände sig helt enkelt under då rådande förhållanden vara en olycklig människa, och han var en varmhjertad patriot.

Hvad nu beslutet vidkommer, som Kammaren i frågan skall fatta, synes det mig vara temligen likgiltigt, såsom saken nu står, om Kammaren beslutar en återremiss eller redan nu verkligen skulle bifalla Utskottets förslag. Jag förklarar mig således belåten med hvilckendera utvägen som helst; men när jag det gör, innebär detta naturligtvis att, om majoriteten anser bifall lämpligast, jag är villig att redan nu rösta för bifall till Utskottets förslag.

Hans Excellens Herr Statsministern Themptander: Då jag haft upprepade tillfällen att angifva mina åsikter i denna fråga, lär min uppfattning af likasom min ställning till densamma vara Kammarens ledamöter i allmänhet noggsamt känd. Jag kan därför nu fatta mig temligen kort, och jag skall söka göra det så mycket hellre, som, då jag väl vet, att jag i denna fråga i principiellt afseende står på en helt annan grund än denna Kammarens flertal, jag i stället är i den lyckliga belägenhet att kunna till stöd för mina åsikter åberopa Riksdagens egen auktoritet. Det må väl vara möjligt, att man kan förklara sig frigjord från det samband, som den bekanta 1873 års skrifvelse mellan försvars- och skattefrågorna — jag vill icke säga *etablerat*, ty sambandet låg nog djupare och berodde på våra faktiska politiska förhållanden — men i alla fall bestämdt *angifvit*. Denna skrifvelse innehåller emellertid äfven en utförlig och fullständig motivering för den af Riksdagen dervid uttalade uppfattningen, om nödvändigheten af ett successivt utplånande af våra befintliga grundskatter. Då denna klagan öfver de nuvarande grundskatterna sålunda icke vidare frambars endast af representanterna för den samhällsklass, som företrädesvis bär dessa bördor, utan vunnit erkännande af Riksdagen och af dess båda Kamrar, så, när man tillika tager i betraktande den ställning en representation intager till frågor, som röra landets skatteväsen, vågar jag, för min del, säga, att efter detta uttalande jag icke tror, att man med fullt öppen blick bedömer den politiska utvecklingens och kontinuitetens kraf, om man anser sig kunna med framgång tillbakavisa försöken att få grundskattefrågan löst i den riktning, för hvilken Riksdagen då uttalade sig. Det är väl möjligt, att man mot mig kan hänvisa

Nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter.
(Forts.)

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.*
(Forts.)

dertill, att i en mängd fall vexlande majoriteter vid riksdagarne kunna i samma fråga gifva olika utslag, ena gången i en, andra gången i en annan riktning; men i detta afseende spelar frågans beskaffenhet en afgörande roll; och när, såsom här, under århundraden en fråga har långsamt och med möda arbetat sig fram och slutligen kommit till den punkt, som innefattas i 1873 års skrifvelse, då tror jag verkligen, att denna fråga bibehåller sin sålunda intagna ställning för att derifrån tränga vidare; och om den en tid uppehålles, verkar det endast, att den deraf för framtiden hemtar ökad styrka. De tolf år, som förflutit, sedan denna skrifvelse afläts, hafva icke heller varit betydelselösa i afseende på grundskattefrågan i vårt land. De hafva bragt den till en mognad, så att jag vill påstå, att den första skörden nu står färdig till bergning. Då jag vågar ett så beskaffadt uttalande, föränledes jag dertill, det får jag erkänna, af de mycket tillmötesgående ord i frågan, hvilka så väl i dag som för några dagar sedan blifvit i denna Kammare yttrade af män, hvilka i principiellt afseende i denna fråga stå på en annan ståndpunkt än jag, men hvilka dock under vissa förutsättningar förklarar sig vilja medverka till det slut, som innefattas i den föreliggande Kongl. propositionen. Jag får också säga, att jag föränlåtes till mitt nyss gjorda uttalande om grundskattefrågans närvarande ståndpunkt i vårt land af ett märkligt och omfattande uttalande i ämnet af en ärad ledamot i Kammaren, hvilken äfven är en principiell motståndare till min uppfattning af dessa frågor, ehuru han jemväl för sin del vill ganska långt medverka till eftergifter af våra nuvarande grundskatter genom afskrifning. Jag syftar här på den ärade motionären på upplandsbänken, som redan yttrat sig under denna diskussion, Herr Casparsson. Han har i sin motion och sedermera i sin reservation dels framlagt ett förslag, som åsyftar en genast skeende nedsättning af de nuvarande grundskatterna, så vidt de öfverstiga en viss af honom angifven procent i förhållande till egendomarnes taxeringsvärde, och dels yttrat sig till förmån för ett ytterligare fortgående på denna väg, så att procentförhållandet mellan grundskatter och taxeringsvärde skulle successive nedsättas. Jag ber att få betyga den ärade motionären min upprigtiga tacksamhet för den intresseväckande belysning han egnat detta ämne och för åtskilliga uttalanden, hvilka enligt min åsigt lemna ett kraftigt stöd för den, som lika med mig vill gå längre än han i denna fråga. Jag ber att i det afseendet få nämna, att den ärade motionären säger, att den af honom föreslagna »eftergift, om än ej af juridisk rättvisa påkallad, ur kameralistisk, ur statsekonomisk och ur historisk synpunkt eger sitt berättigande».

Hvad den *juridiska* synpunkten angår, skall jag med honom så snart som möjligt lemna densamma. Jag tror, att juridiken har ganska litet att skaffa med skatteförhållandena, åtminstone så länge det icke är fråga om de rättsliga villkoren för skattens beviljande och uttagande, och derom gäller ju icke nu striden. Det är ingen människa, som bestrider, att icke grundskatterna utgå efter fullt rättsgiltiga bud och normer.

Hvad den *kameralistiska* sidan beträffar, anser jag denna vara af en underordnad betydelse för frågan. Kameralistiken är icke grund-

läggande för skattelagstiftningen. Det kameralistiska vetandet, som i vårt land har ett mycket vidsträckt fält till följd af våra invecklade skatteförhållanden, skulle naturligtvis hemta den största båtnad af grundskatternas fullständiga afskaffande, men denna synpunkt är, som sagdt icke af afgörande betydelse.

Viktigare är, såsom den ärade motionären och reservanten erkänner, den *historiska* och *statsekonomiska* synpunkten. Hvad angår den förra, har jag, såsom herrarne veta, i mitt yttrande till statsrådsprotokollet erinrat om, hvad man svårligen torde kunna bestrida, eller att våra grundskatter äro lemningar från det inflytande, som förflutna tiders privilegiesystem utöfvat på skattelagstiftningens område. Det var på grund af privilegier man frälsade eller från skatt undantog viss jord. Jag har dock alltid erkänt, att ursprungligen denna frihet från viss skatt egde en motsvarighet i en annan form af skattskyldighet, men vi se ock, att det inflytande, som de privilegierade klasserna den tiden egde på de offentliga rådslagen, verkade i mycket stor utsträckning derhän, att dessa former för skattskyldighet, som existerade för den privilegierade jorden, allt mer och mer kommo att eftergifvas och utplånas. Nå väl, mine herrar, det är nu dessa privilegier, som hafva orsakat, att vi i närvarande stund hafva dels jord, som är fri från all skatt, eller åtminstone från all skatt, som är värd att nämnas, dels sådan som är jemförelsevis obetydligt beskattad, dels slutligen sådan jord, som har att bära dessa allmänt omtalade grundskatter. De privilegier, som utgjort förutsättningarne för detta skattesystem, hafva redan blifvit utplånade, men de hafva, såsom sagdt, lemnat efter sig ett minne i våra nuvarande grundskatter, och det är verkligen behöfligt att taga historien till hjälp för att förklara, huru dessa kunna i så anmärkningsvärdt hög grad strida mot den enda, ur statsekonomisk synpunkt i fråga om jordens beskattning berättigade grundsatsen, eller all jords lika beskattning. För min del tror jag, att med den uppfattning, vår tid eger om privilegieväsendet, kan det skattesystem, som eger hela sitt berättigande i dessa gamla privilegier, icke i längden vara hållbart. Det må visserligen vara sant, att grundskatterna visat sig ega ett något säkrare rotfäste än de gamla ståndprivilegierna, men å andra sidan är det naturligt, att förutsättningarne först måste vika. Konseqvenserna skola sedermera göra sig gällande med en viss, på historiska skäl grundad nödvändighet. Det är, om man ställer sig på historisk ståndpunkt, äfven mycket annat att lära i fråga om våra grundskatter. Man finner nemligen då ock, att det var på grund af mycket naturliga förhållanden, som man vid dessa grundskatters uppkomst lät jordbruksfastigheten blifva det förmögenhetsobjekt, som företrädesvis drabbades af en förmögenhetsbeskattning, såsom ju grundskatten måste erkännas vara, och att det var den enda utvägen till att under dåvarande förhållanden kunna med någon utsigt till framgång tillfredsställa statens skattebehof. Det torde emellertid icke kunna bestridas, såsom också förut under diskussionen i dag erinrats, att väsentligt förändrade förhållanden nu för tiden inträdt, hvilka väl torde betinga, att äfven andra förmögenhetsobjekt, än den fasta egendomen på landet, blifva vid förmögenhetsbeskattningen uppmärksammade. Derför är det också enligt min tanke med fullkomligt berättigande, som

Nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter.
(Forts.)

*Nedsättning i
de på viss jord
 hvilande
grundskatter.*
(Forts.)

den ärade motionären och reservanten fäst uppmärksamheten på, att den historiska synpunkten i denna fråga bör göra sig gällande. Då han emellertid icke i likhet med mig deraf dragit den konklusionen, att man bör fullständigt utplåna grundskatterna, beror detta på förhållandet, som jag skall beröra, då jag nu öfvergår till de statsekonomiska skälen.

Den ärade motionären är nemligen en principiell anhängare till grundskatter, en åsigt, som jag ber att få förklara, att äfven jag under vissa förutsättningar sluter mig till. Da jag öfvergår till denna del af frågan, kan jag dock icke underlåta att gifva uttryck åt en reflexion, som jag många gånger gjort under diskussionen om våra grundskatter, nemligen att man vid försvaret för dem förblandar våra nu befintliga grundskatter med sådana grundskatter, som motsvara statsekonomiens fordringar. Den ärade motionären vill visserligen afskaffa en del af grundskatterna genom afskrifning; men han vill derjemte fastläsa en viss återstående del. Detta beror nu icke på att den ärade motionären icke har fullkomligt klart för sig de fordringar, som statsekonomien uppställer på en grundskatt, ty han talar i sin motion om angelägenheten af att grundskatten må utsträckas till all jord samt att man må uppnå det länge eftersträfvade målet: all jords lika beskattning. Men han tror sig kunna vinna detta mål på den af honom angifna vägen genom att fastläsa en viss del af nuvarande grundskatter. För min del vågar jag deremot påstå, att den väg, som kan föra till all jords lika beskattning, i vårt land icke gerna kan blifva någon annan än den, som går öfver afskaffandet af de nu existerande grundskatterna, och detta beror åter derpå, att, enligt min åsigt det är ytterst nödvändigt att tillbakavisa all tanke på att till den privilegierade jorden utsträcka tillämpningen af de nu befintliga grundskatteformerna. Nu kan jag visserligen föreställa mig, att motionären anser, att det skulle kunna finnas en annan väg, och han har också i sin reservation antydtt, att man skulle kunna tillvägagå såsom i Preussen och Danmark, det vill säga, att man skulle lösa sig till rättigheten att till den privilegierade jorden utsträcka de bestående grundskatterna. Att man så nödgats göra i några länder har berott på, att man å ena sidan haft blicken öppen för nödvändigheten af en reglering och egalisering af grundskatterna, men å andra sidan, att dessa grundskatter i budgeten spelat en så betydande roll, att det icke varit möjligt för staten att tänka sig kunna undvara denna inkomst. Da har icke någon annan utväg återstått, då man icke velat kränka den privilegierade jordens företrädesrätt, än att tillämpa nyss antydda utväg. Men då jag vågar påstå, att i vårt land under tidernas lopp grundskatterna allt lättare och lättare kunna undvaras, och då detta än mera kommer att blifva förhållandet i den mån som Herr Casparssons förslag om en successiv nedsättning tillämpas, tror jag aldrig att man i vårt land kommer att besluta sig för den åtgärden att genom utfärdande af statsobligationer eller på annat dylikt sätt betinga sig rätt att utsträcka grundskatterna till den privilegierade jorden.

Häremot skall man visserligen invända, att mitt betraktelsesätt i denna fråga väl kan leda till all jords lika beskattning, men att det äfven leder till omöjliggörande för framtiden af all slags grundskatt.

Jag tror icke det. För min del är jag öfvertygad, att framtidens lagstiftare skola ordna äfven fastighetsbeskattningen på ett med rättvisan i detta fall öfverensstämmande sätt. Jag har i det afseendet med tillfredsställelse funnit, att jag vunnit understöd af Herr Casparsson för min åsigt om olämpligheten af att vidare tänka på upprättandet här i landet af ett både tid och penningar ödande kadasterverk. Det är då vida naturligare, såsom Herr Casparsson förordar, att i detta fall anlita den institution, som vi redan ega i den nuvarande fastighetstaxeringen. Man må säga, att apparaten är ofullständig och resultatet icke tillfredsställande, men apparaten kan fullkomnas. Och om man är af den åsigten, att det är angeläget att icke göra fastighetsbeskattningen vexlande från det ena året till det andra, är det mycket enkelt att i stället för en hvart tredje år återkommande fastighetstaxering låta denna förrättning återkomma blott hvart tionde, femtonde eller tjugonde år. I sådant fall får skatten en viss permanens, men man har dock tillfälle att revidera skattesättningen efter skeende förändringar. Vi se ju, huru i länder, der man åstadkommit en jordkadaster, densamma efter viss tids förlopp icke vidare motsvarar hvad man af den fordrar. Vill man derjemte, såsom den ärade motionären, och hvari jag instämmer med honom, ställa grundskatten i ett visst procentförhållande till den fasta egendomens taxeringsvärde, kan jag icke finna annat än att man dermed fullständigt angifvit den väg, hvarpå en all fastighet lika drabbande beskattning i vårt land lämpligast bör ävägabringas, nemligen genom utveckling af den närvarande fastighetstaxeringen. Då jag sålunda framställt min uppfattning om en särskild fastighetsbeskattning, ber jag dock få betona, hvad jag redan förut antydtt, nemligen, att man alltid måste komma i håg att grundskatt är en förmögenhets-, icke en inkomstskatt, och att en förmögenhetsbeskattning i detta fall påkallar tillämpning af förmögenhetsbeskattning äfven på andra förmögenhetsobjekt, än jordbruksfastighet på landet. Går man till de länder som tillämpat grundskattesystemet, skall man der finna, huru vid sidan af sådan jordbeskattning andra förmögenhetsobjekt under olika former äro underkastade förmögenhetsbeskattning. Den ärade motionären sade emellertid i dag i sitt yttrande, att han fruktade, att om man afskaffade grundskatterna, skulle, med den sammansättning, vår representation egde, och med det stora inflytande, jordegareintresset derinom fått sig beredt, föga utsigt förefinnas, att någon särskild jordbeskattning i framtiden skulle kunna ävägabringas. För min del tror jag, att skatteväsendet i våra dagar allt mer och mer blifvit en sådan lifsfråga för hvarje folk, att ingen representation kan motsätta sig att skatteväsendet ordnas så, att landets skatteförmåga på ett rättvist och praktiskt sätt blir tagen i anspråk. De farhågor, han i detta fall uttalade, äro därför i min tanke obehöfliga, och har man åter så litet förtroende till framtidens lagstiftare och anser, att de icke i detta fall skola uppfylla rättvisans kraf, då, mine herrar, är det ett ytterst vanmäktigt försök, man inlåter sig på, om man tror sig kunna rädda situationen och statskassans framtid genom att lemna i arf åt våra efterkommande det ringa belopp af grundskatter, som nu förefinnes. De utgöra för närvarande fyra och en half millioner, och då äfven de, som vilja bibehålla dem, icke äro emot att gå ganska långt i efter-

Nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter.
(Forts.)

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)*

gifter, ber jag herrarne taga i öfvervägande, huru vida med hvad som derefter skulle blifva öfrigt något synnerligen afsevärdt skulle kunna utträttas för statsmaskineriets gång.

Men äfven för mig kan det vara frestande att i en fråga, som denna, kasta en blick på framtiden, och om jag det gör, te sig skälen för önskvärdheten af denna frågas snara lösning ganska starka, ty så länge man motsätter sig en sådan lösning, skall man qvarhålla ett politiskt tvisteämne, som väl ingen, som räknar med verkligheten, kan föreställa sig kunna skaffas ur världen förrän det blifvit löst, men som, olöst, verkar förryckande och förstörande på en hel mängd andra frågor, och en annan synpunkt, som i min tanke är af stor betydelse, tränger sig härvid och på mig, nemligen att denna Kammares fortsatta motstånd till grundskattefrågans lösning icke skall undgå att i längden verka menligt med afseende å det berättigade och välgörande inflytande, som denna Kammarer bör utöfva på rådslagen om offentliga angelägenheter.

Med det intresse, jag för min del uttalat för de existerande grundskatternas ersättande genom en utveckling af den nuvarande fastighetsbevollningen, skulle man möjligen mot mig kunna anmärka såsom en inkonsekvens, att jag icke i sammanhang med detta förslag bibehållit den åsigt, som jag 1883 uttalat och som innefattas i det då aflåtna förslaget om förhöjning i fastighetsbevollningen samtidigt med en nedsättning i grundskatten. Jag erkänner, att det kan synas inkonsekvent, men då jag vid detta tillfälle ej framlagt något dylikt förslag, så är det på grund af de skäl jag till statsrådsprotokollet uttalat, eller att jag funnit den närvarande tidpunkten väl lämpa sig för en skattenedsättning för jordbruket, men ingalunda till att i någon mån höja jordbrukets beskattning. De förhållanden, under hvilka jordbruket för närvarande arbetar, hafva synts mig rättfärdiga en sådan uppfattning och böra äfven vara förtjenta af Kammarens behjertande vid pröfningen af föreliggande proposition, som i den form den eger icke afser annat än en *lindring* af grundskatterna, de motiv, som göra sig gällande hos dem, som vilja medverka till framgången deraf, må nu vara olika hos den ene och andre. Öfver framtidens åtgöranden i ämnet lära vi i alla fall icke vara herrar.

Jag kan emellertid icke, innan jag slutar, underlåta att något fästa mig vid det mycket ofta under diskussionen om dessa frågor hörda skälet, ett skäl, som man anser så påtagligt bevisande för orättvisan af en grundskattenedsättning och ännu mer af en afskrifning. Detta skäl är, att grundskatterna en gång blifvit tagna i beräkning vid egendomens inköp, och följaktligen att afdrag skett i köpeskillingen för grundskatten. Lindringen af denna skatt komme således endast att bidraga till ett ökad jordvärde, och detta blifve en present till den nuvarande jordegaren. Jag är nog lycklig att kunna mot dem, som föra detta resonnement, åberopa samme ärade motionär, till hvilkens motion jag förut tagit mig friheten att hänvisa. Han yttrar der i motiveringen: »Jag kan icke obetingadt dela deras mening, som hålla före, att detta förhållande i hvarje fall tillräckligt utjemnas för innehafvaren genom det högre eller lägre inköpspriset på hans egendom, i följd af de större eller mindre onera, hvarmed den är belastad. Hvarje lag, som

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)*

drifves till sin yttersta konsekvens, råkar nemligen lätt i kollision med en annan lag, som verkar i motsatt riktning och dymedelst neutraliserar den förras verkningar. I samma mån som jordvärdet nedsättes genom allt för höga grundskatter, komma flere i tillfälle att konkurrera om egandet af den beskattade jorden, och konkurrensens lag verkar i sin ordning till inköpsprisets höjande, hvarigenom lätt inträffar, att den högst beskattade jorden i sjelfva verket blir lika högt betalad som den lägre beskattade. När dertill lägges, att de, som förnämligast bidraga till denna konkurrens, äro personer, hvilka måste sätta stundens behof framför framtidens välförstådda kraf, så torde misshöjdet med de i det gamla Sverige på många hemman nu hvilande grundskatterna vara både lätt förklarligt och i viss mån berättigadt.»

Mine herrar! De med mig lika tänkande hafva många gånger fäst uppmärksamheten på, att vid inköpsprisets bestämmande så många andra faktorer medverka, att det är mycket svårt att bedöma det inflytande, som hvarje särskild faktor utöfvar. Det må väl kunna sägas, att i samma mån en jordfastighet är större, kan man möjligen lättare vid köpeskillingens uträknande bestämma inflytandet af en sådan faktor, som den derå hvilande grundskatten, men å andra sidan är det i fråga om de små fastigheterna en mängd andra faktorer, som verka i riktning till fastighetens fördyrande och till uppdrifvande af priset utöfver hvad som motsvarar egendomens afkastning. Begäret och bebofvet att förskaffa sig en fast bostad är så stort, att många drifvas att konkurrera om dessa fastigheter, och förmågan att ekonomiskt beräkna köpeskillingen gör sig härvid icke alltid gällande på samma sätt, som vid större fastighetsaffärer. När vi nu tillika tänka på i hvilken stor utsträckning skattejorden i vårt land är sönderstyckad i mindre hemmansdelar, tror jag att den synpunkt, jag i detta fall angifvit, icke bör lemnas ur räkningen vid bedömandet af denna fråga. Jag kan mycket väl fatta de aktningssvärda betänkligheter, som inom denna Kammare hos åtskilliga stora egare till skattejord göra sig gällande mot att medverka till en skattereform, som i någon mån skulle bereda dem personliga fördelar, men, mine herrar, denna reform är allt för vigtig, för att några personliga betänkligheter, låt vara af den mest aktningssjudande beskaffenhet, böra få verka hindrande på frågans lösning. Det är för de små hemmansegarnes skull, hvilka sannerligen icke njuta några synnerligen gynsamma existensvilkor, det är för deras skull, som denna reform i första rummet är af betydelse. De hafva behof af den skattelindring, som här är i fråga, och ur den synpunkten vågar jag påstå, att, oberoende af alla skiftande meningar på skatteteoriernas område, den här föreslagna skattelindringen är värd Kammarens lifligaste behjertande, hvari jag ock derför innesluter den här föreliggande Kongl. propositionen.

Detta anförande framkallade talrika bifallsrop.

Herr Carlson, Fredrik: I den stora frågan om sjelfva grundskatternas bibehållande eller afskaffande vill jag icke för ögonblicket närmare ingå. Jag vill blott säga, att jag, för min del, är af deras mening, som anse dem böra utplånas, och det icke minst därför att de i sjelfva verket äro, hvad som redan med andra ord blifvit sagdt,

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.*
(Forts.)

stelnade aftryck i realbördor af personala förhållanden, som nu mera icke förefinnas i samhället. Derför kunna de icke bestå.

De kunna äfven af ett annat skäl icke bestå, och det är, att de befinna sig i en så stark motsats till den oeftergifliga grundsatsen för alla nya skattelagstiftningar, som är den, att hvarje skatt skall vara afpassad efter förmågan att bära den. Grundskattens bestämmande hos oss hvilat på en trefaldig grund, nemligen först på hemmanets beskaffenhet, sådant detta var för några århundraden sedan, vidare på den omständigheten, huru vida samma hemman tillfälligtvis kommit att egas af en frälseman, och slutligen på tiden, då det landskap, hvarinom hemmanet är beläget, kommit under Sveriges krona.

Nu säger man, att våra grundskatteförhållanden genom en utjemning skulle kunna upphjelpas, och att man till mönster borde taga Preussen och Danmark.

Hvad Danmark beträffar, vill jag erinra, huru ytterst olika förhållandena der äro mot här. Våra grundskatter äro uråldriga. Men i Danmark hafva de blifvit pålagda genom en matrikelkommission icke längre tillbaka än 1688, och då utan afseende på, om den beskattade jorden var privilegierad eller icke. Under tiden näst efter enväldets införande 1660 var nemligen denna skilnad utplånad. Sedermera har den nämnda matrikeln reviderats genom en ny matrikelbearbetning, som räckte i 40 år och fullbordades på 1840-talet.

Huru ofantligt mycket större äro icke missförhållandena inom vårt land, der t. ex. i Uppland det ena hemmanet med 1,000 kronors taxeringsvärde betalar 21 kronor, och ett annat, kan hända nära dertill beläget men af annan natur, 0,38 kronor för samma taxeringsvärde, der äfven emellan skattehemmanen inbördes förhållandet i afseende på grundskattebördor vexlar i ett län mellan 18 och 1, i ett annat mellan 16 och 1, o. s. v., och der i ett af de sydligare länen ett hemman kan, med samma taxeringsvärde, bära en mångfaldigt mindre skatt än i det mellersta Sverige.

Vid sådana förhållanden kan man icke företaga en utjemning utan en genomgående uppmätning och uppskattning af jorden, och hvad har en sådan kostat i Danmark? Sjelfva uppmätningen kostade der mellan 2 och 3 millioner kronor, och derefter utbetalades till egarne af den lägst beskattade jorden en ersättning af inemot 3 millioner; nu är man åter i behof af ett nytt ordnande. Skulle det icke vara bättre att bespara dessa ofantliga kostnader? Jag säger ofantliga, ty man måste, för tillämpning på våra förhållanden, multiplicera den i Danmark uppnådda kostnaden med ett ganska högt tal, då Sverige är till sitt yttnehåll många gånger större än Danmark, och vidare måste man taga i betraktande ytans brutna och oregelbundna beskaffenhet hos oss. Man får då en föreställning om, hvilka kostnader en dylik operation skulle medtaga. Vill man åter gå en annan väg, och endast fästa sig vid taxeringsvärdet, så kan man nästan lika gerna nöja sig med den form af beskattning, som i sådant afseende redan förefinnes.

En föregående talare har prisat den preussiska regeringen derför att den företagit en egalisering af skatterna. Det kan då vara af intresse att anföra några ord, som visa den synpunkt, ur hvilken denna regering såg nu ifrågavarande skatter. Den preussiska regeringen

yttrade år 1852: »I befrielse från grundskatt ligger en orättvisa, som ingen häfd utan endast återställandet af den naturliga likheten kan utplåna.» Orättvisan låg således i befrielsen, i att en del jord genom egarnes inflytande befriats i förhållande till annan jord, som ännu bär sina skatter. Tio år senare yttrar sig samma regering: »Enligt sitt väsen äro dessa skatter skatter i egentlig bemärkelse och måste därför såsom hvarje annan skatt vara lika.»

Men äfven i Preussen var ett högst olika förhållande mot hos oss. Der hade den privilegierade jorden en vida mindre utsträckning, och lösesumman vid skattskyldighetens åläggande uppgick till föga mer än 700,000 thaler. Hos oss åter, der frälsejorden utgör en tredjedel af hela rikets hemmantal, skulle en dylik inlösning erfordra en högst betydlig anslagssumma. För ofrigit bär i Preussens vestliga provinser jorden sin beskattning efter samma system som Frankrikes.

Enligt min tanke återstår, af skäl som redan blifvit anförda, under för handen varande förhållanden endast den utvägen att låta skattehemmanets bördor gå samma väg som förut de å frälsejorden hvilande bördorna.

Hvad jag hufvudsakligen ämnade yttra mig om, rörde frågan, huru vida Kammaren bör nu fatta beslut i denna fråga eller återremittera betänkandet. En ärad talare före mig har sagt, att en återremiss i denna stund vore detsamma som ett afslag. För min del får jag säga, att jag äfven fattar saken så. För mig ställer sig förhållandet mycket enkelt. Beslutet i värnpligtsfrågan och beslutet i skattefrågan stå i närmaste sammanhang med hvarandra. De äro af regeringen sammanbundna. Kammaren utsade i näst föregående plenum hvad den vill i den förra frågan, och då bör den väl nu tillkännagifva, huru den i sammanhang dermed tänker sig lösningen af den andra nu föreliggande frågan. Jag tror därför, att det är Kammarens pligt att fatta beslut, detta må utfalla huru som helst. Att, på sätt en talare önskat, här göra en demonstration genom att besluta en återremiss, dervid Kammaren skulle granska eller bedöma den andra Kammarens förfarande, synes mig icke vara rätt eller påkalladt. Jag tror, att det egnar Kammaren att i första rummet intaga *sin* ställning i frågan.

För min del får jag hemställa om bifall till Utskottets förslag och tror att Kammaren genom ett sådant beslut komme att stå i en klarare ställning inför landet, inför försvarsfrågan och inför framtiden.

Friherre Klinckowström: Hvad denna sammanbindning af värnpligtsfrågan med afskrifningsfrågan beträffar, erkänner jag öppet att jag icke kan gilla densamma. Det är ett förslag till kompromiss mellan de värnpligtige, de politiskt rättslösa, *blod* å ena sidan, och Riksdagens majoritets skattepenningar å den andra. Jag finner detta vämjeligt och för mitt samvete oantagligt. Skall denna proposition vara ett uttryck af ett barmhertighetsverk åt de skattdragande jordbrukarne att lemna dem 30 procent afskrifning på deras jordskatter och rustnings- och roteringsbördan, så skulle visserligen dessa jordbrukare med största tacksamhet emottaga ett sådant anbud; men äfven i detta afseende skiljer jag mig från en sådan åsigt och är fast öfvertygad derom, att afskrifningen af grundskatternas och indelningsverkets bördor

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)*

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)*

är en gärd af rättvisa och billighet mot de respektive skattdragande jordbrukarne och såsom sådan finner jag de erbjudna lättnaderna af 30 procent för litet och oantagligt. Här har Hans Excellens Herr Statsministern nyss i ett värtaligt föredrag ömmat för de med grundskatter tryckta jordbrukarne. Jag är icke bland deras antal, som bruka strö blommor för ministörens fötter; men jag anser mig vid detta tillfälle särskildt och varmt böra tacka Hans Excellens för detta hans uttalande till förmån för grundskatternas afskrifning. Det kommer, efter hvad jag tror, öfver allt i landet och hos denna Riksdags flertal att verka godt, när man får se att chefen för Konungens råd verkligen beaktar den stora nöd, af hvilken jordbrukarne lida genom dessa skatter. Det är med ett ord sagdt så, om jag får säga det, att detta anförande genomgicks af en röd tråd af rättvisa och billighet mot jordbrukarne, men, mine herrar, det väsentligaste på denna röda tråd fattades, nemligen *knuten*. Knuten, den hade Hans Excellens glömt att slå, och följden kan nu blifva att, om icke dessa frågor afslutas och lösas genom öfverenskommelse mellan denna folkliga regering och Riksdagen, kan det hända och måste snarare eller senare inträffa, att den nuvarande ministären må hända tröttnar vid det mångsidiga och fäfänga arbetet med dessa frågor eller må hända af andra orsaker och bortgår för att lemna platsen åt andra Konungens rådgifvare. Då skulle vi kanske stå längre bort från frågornas lösning, än vi nu skulle kunna hafva gjort, om dessa frågor blifvit *definitivt* och *i princip* lösta af den nuvarande regeringen, som har folkets fulla förtroende. Det är detta jag nu velat påpeka, och det är därför, mine herrar, åtminstone till en stor del, som jag och många med mig icke vilja gå in på någon partiel afskrifning, utan vilja hafva afskrifningsfrågan i princip stadfäst genom en lagbunden öfverenskommelse mellan regering och Riksdag. Hans Excellens Statsministern har berört denna fråga i det uttalande till statsrådsprotokollet, som åtföljer den kongl. statsverkspropositionen till denna Riksdag. Han har sagt, att det medför så beskaffade svårigheter, att det icke är att tänka på att en sådan plan skulle kunna genomdrivas, emedan dertill fordrades andras bifall än Andra Kammarens majoritets. Ja, det är sant, det fordras äfven bifall af denna Kammarens majoritet; men jag hyser den öfvertygelsen om denna Kammarens rättskänsla och känsla för billighet, jag hyser den öfvertygelsen om denna Kammares loyauté och önskan att kunna bidra till allt, som kan förena regering och folk, att med ett ord i hvad rätt och billigt är gå regeringens önsknings till mötes, att det icke skulle lida något tvifvel att, om regeringen uppgjorde och sedan fast bibehölle en bestämd *plan för afskrifning af grundskatter och indelningsverk*, en sådan plan skulle vinna bifall af Riksdagens båda Kamrar. Går det icke för närvarande, får man se tiden an. Denna Kammare består, liksom hela Riksdagen, af individer, mine herrar, hvilkas tid här är kortare eller längre. En sådan omsättning kan ega rum, att denna Kammare kan befinnas villigare att lyssna till en dylik uttaland önskan af en regering, som fast vidhåller densamma riksdag efter riksdag. Jag vill i det fallet taga fasta på det uttryck, som Hans Excellens Statsministern nyss fälde, att »hänsyn till framtiden bör mana att icke motsätta sig en grundskatteafskrifning». Med alla dessa vackra ord synes

det mig icke rätt förenligt, att Hans Excellens och regeringen icke vilja gå in på denna fråga i dess helhet och föra den till ett lyckligt slut, genom att framlägga en fullständig plan till afskrifning. Regeringen tror att den genom dess nu föreslagna åtgärd skall under en lång tid blifva befriad från denna fråga, Jag tror att det är en from och rosenfärgad dröm, regeringen i det hänseendet har, och jag skulle mycket misstaga mig, om icke, förutsatt att denna afskrifning af 30 procent nu går igenom, redan nästa Riksdag skulle framkomma med anspråk på att i princip få en plan för afskrifningen af det hela fastställd. Regeringen bygger möjligheten till den nu ifrågasatta afskrifningen af 30 procent på den omständighet, att statens inkomster äro i den lyckliga ställning, att ett betydande öfverskott finnes derå, jemförd med utgifterna. Den tror, att ett dylikt öfverskott alltid skall erhållas, och att denna början till afskrifningen skulle kunna vinnas utan motsvarande skatteförhöjning. Jag tillåter mig i det hänseendet vara af en annan mening, jag tror det vara oklokt att paräkna ett tillfälligt öfverskott i statskassan för att dermed betäcka en ständigt afskrifning af en skatt. Vi hafva litet hvar upplefvat förhållanden, der statens inkomster varit alltför otillräckliga för att dermed bestrida de löpande utgifterna och andra utvägar mäst tagas för att åstadkomma nödiga medel. Jag tror, att det rigtiga hade varit att söka åstadkomma och framlägga en plan för skattereglering med hänsyn till grundskatternas afskrifning. I det afseendet hafva så förträffliga och fullständiga arbeten blifvit gjorda af komitéer, att dervid icke mycket torde kunna fattats för att denna fråga nu kunnat blifva till allmän belåtenhet afgjord. Egarne af jordfastigheter vägra ingalunda, och kunna icke göra det, att i stället för de obilliga, orättvisa och högst tryckande grundskatterna blifva asatte en fastighetsskatt, allmän och billigt fördelad. Det har, redan då de stora frågorna år 1883 förelades Kamrarne, framlagts ett sådant fullständigt förslag. Jag anser, att det hade varit den enda rätta vägen att gå, äfven beträffande denna 30 procents afskrifning, att en motsvarande fastighetsskatt åsattes all jordbruksfastighet. Det har nu icke skett och jag befarar att, huru lättvindigt denna fråga än ter sig, den dock i verkligheten kommer att medföra ganska svåra följder. Det är med dessa ord, jag velat angifva min ståndpunkt i denna fråga och jag får till följd af det nu sagda vördsamt anhålla om afslag på Utskottets förslag och Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Ekman, C.: Jag har redan vid behandlingen af värnpligt-lagen gifvit till känna min ståndpunkt i dessa frågor och har dervid yttrat, att, då antagandet af nämnda lag, sådan den af Lag-Utskottet tillstyrkts, måste anses såsom en förstärkning af vårt försvar, jag önskat, att densamma måtte antagas. Helst hade jag önskat, att så skett utan allt samband med afskrifning af grundskatten eller lindring i indelningsverket, hvarmed jag ansåg att denna fråga icke hade någonting gemensamt, men jag förklarade äfven dervid, att jag ville foga mig i förhållandena, sådana de nu voro, och, i strid mot min uppfattning om hvad som varit det mest önskvärda, likväl gå in på en

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)*

Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)

afskrifning af grundskatter och indelningsverk för erhållande af den föreslagna värnpligtslagen. När jag nu yttrat att antagandet af värnpligtslagen icke borde hafva något gemensamt med afskrifningsfrågorna torde det finnas de, som vilja förebrå mig, då jag deltagit i den ofta omtalade öfverenskommelsen af 1873, att jag gjort mig skyldig till en inkonsequens. När äfven här i dag blifvit af en framstående talare yttradt, att sammanbindningen af dessa båda frågor med hvarandra varit en följd af föregående Riksdagars beslut, vill jag taga mig friheten hänvisa till 1873 års skrifvelse, hvilken innehåller, att, derest Konung och Riksdag skulle förena sig om att för ordnandet af försvarsväsendet antaga en *annan* grund än den nu bestående (indelningsverket), *då* skulle i ett sammanhang indelningsverket och grundskatterna så smänigom afskrifvas. Så länge vi deremot fortfarande bibehålla indelningsverket såsom *grund* för vårt försvar så kan, enligt mitt förmenande och med stöd af det beslut, Riksdagen tidigare fattat, icke framhållas någon nödvändighet att för de partiella åtgärderna till försvarets förstärkande göra någon afskrifning af indelningsverk och grundskatter. Men frågan föreligger nu på ett sådant sätt, att man antingen skulle med uppoffring af hvad man anser vara det mest önskvärda antaga den Kongl. propositionen, eller också kunde göra sig skyldig till att hafva bidragit till hvad som så ofta blifvit sagdt om denna Kammare, nemligen att motsätta sig alla förbättringar af försvarsväsendet. Det är därför jag med uppoffring af min egen åsigt förklarar att, derest en värnpligtslag kunde blifva antagen i närmaste öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition, jag för min del kunde bifalla, att afskrifningen äfven finge ega rum, i synnerhet som jag anser att tillgångarne äro sådana, att denna uppoffring kan utan någon egentlig skada för budgetens ordnande göras. Tänka vi nu på, huru frågan för ögonblicket ligger, kan aldrig någon värnpligtslag blifva antagen vid denna Riksdag i *närmaste öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition*. Den är visserligen oförändrad antagen af denna Kammare, men den är väsentligen förkastad af den Andra, och, om en sammanjemkning skall kunna vara möjlig, blir resultatet aldrig det, som Kongl. Maj:ts proposition innehåller, utan någonting svagare. Det synes mig oegentligt att, innan man vet, huru ett sådant förslag till sammanjemkning ser ut, denna Kammare skall fatta beslut att bifalla hvad Stats-Utskottet i det föredragna betänkandet tillstyrkt. Jag anser det för min del i högsta matto önskvärdt, att tillfälle först lemnas Medkammaren att visa, hvad den vill bjuda på, i fråga om värnpligtslagen, innan Första Kammaren fattar sitt beslut i afseende på eftergifterna. Det är på grund af denna min uppfattning af frågan och då jag för ögonblicket hvarken kan få det, för hvilket jag förklarar mig beredd att göra uppoffringar, eller vet, huru mycket det sammanjemkningsförslag, som från Lag-Utskottet kan komma att föreläggas Kamrarne, närnuar sig detsamma, som jag, för närvarande åtminstone, ser mig tvungen att yrka återremiss af den föredragna punkten.

Friherre Åkerhielm: Vid början af dagens öfverläggningar, framställdes samma yrkande, som just nu förklarades från den fram-

stående ledamot af Kammaren, som hade ordet näst före mig och till hvars anförande säkerligen alla noga lyssnat, nemligen yrkandet att den föreliggande punkten måtte återförvisas till förnyad behandling af Stats-Utskottet. Det är detta yrkande, som förmått mig att begära ordet, emedan jag för min del har att öfverväga, huru vida de skäl böra segra, som här anförts för att Första Kammaren, efter tagen, tilläfventyrs alltför stor hänsyn till de mindre långt gående beslut, som Medkammaren fattat, skulle låta sig deraf påverkas och här låta de svallande känslorna af missmod eller harm tala, då dock å andra sidan också kan anföras, huruledes goda skäl kunna finnas för att med bibehållet kallt hufvud och med samma lugna jemmod som hittills låta Första Kammarens förhandlingar fortgå oberoende i och för sig. Det förefaller mig vara mer öfverensstämmande med karakteren af en Första Kammares rådplägingar i dess helhet — sådan man ser den uti andra länders statssystem och sådan den äfven bör vara hos oss — att Första Kammaren, då olika strömningar gå genom Kamrarne, utan att taga hänsyn till hvad i ett eller annat fall häftigt böljande vågor kunna framkalla i en annan kammare, går sin väg lika säkert och bestämdt detta oaktadt, blott denna väg är riktig.

Jag kommer dermed in på hvad som under diskussionen i dag blifvit berördt, eller den i sin helhet föreliggande frågan om grundskatternas afskrifning och det samband, i hvilket denna fråga blifvit stäld till frågan om landets försvar. På den tid då jag var ledamot af Andra Kammaren, har jag, ehuru icke en varm vän af det förslag, som 1873 års Stats-Utskott formulerade, dock öppet till protokollet uttalat, att jag biträdde det med min röst. Jag var, sade jag, icke någon egentlig vän af detta förslag, den så kallade »kompromissen», och är det icke heller nu, men jag har aldrig förstått och kan aldrig förstå, huru det skall kunna vara möjligt eller tänkbart att på ett tillfredsställande, det vill säga lugnt och fredligt sätt någonsin lösa någon af de så kallade stora frågorna *särskildt*. De hafva ett så naturligt samband med hvarandra till följd af hela vårt statssystem, att jag för min del allvarligen vill hafva uttalat att, vare sig man sammanbinder dem på grund af en Kongl. Maj:ts proposition eller på grund af någon Riksdagens skrifvelse, vare sig man kallar det sammankoppling eller kompromiss — det är likgiltigt hvilketdera — frågorna höra samman och icke kunna skilda finna en nöjaktig lösning. Det bästa beviset härpå är den ytterligt olika strömning, som genomgår denna Kammares uppfattning och öfverläggningar och den Andra Kammares uppfattning och öfverläggningar. Statsmannens uppgift är att söka få ett samstämmande uttryck af svenska folkets uppfattning i dess helhet och min tro är, att den man finnes ej i nuvarande slägtled och födes ej heller inom det nästa, som utan våld och utan orätt kan lösa en del af dessa frågor, utan att hänsyn tages till de andra.

Jag skall nu med afseende på den föreliggande frågan om en afskrifning af grundskatterna be att få yttra några ord, dervid jag vill bekänna, att hvad jag kunnat hafva att anföra numera kan blifva ytterligt kort, sedan jag till allra största delen kan förena mig uti och med nöje helsat det yttrande, som i dag af Konungens främste rådgifvare framförts från statsrådsbänken och i hvilket han angaf sin, såsom orden

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.*
(Forts.)

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.*
(Forts.)

föllo, från Kammarens flertal skiljaktiga ställning. Det är just det vi få se, om Herr Statsministern skiljer sig från flertalet eller om flertalet skiljer sig från Herr Statsministern; jag för min del tror, att det inom denna Kammare finnas flera, som länge delat den nyss från statsrådsbänken uttalade uppfattning. Hvad mig angår, gör jag det, och har gjort det sedan lång tid tillbaka. De män torde finnas, äfven på detta rum, hvilka önska häfda den åsigt, att, i den mån svenska statsverkets ställning sådant medgifver, man bör med uppmärksamhet tillse, att det i lång tid kända trycket af särskiljande skattebördor måtte lättas och om möjligt upphöra. När jag för 20 år sedan med min röst bidrog att införa det statsskick, hvarunder vi nu lefva, väntade jag mig såsom ett korollarium att alla ståndsskrankor skulle falla och svenska folket framstå ett och enigt, att dess ombud ej mera skulle representera särskilda ståndsintressen, och att, då privilegierna voro borta, ståndsskilnaden skulle försvinna. Ja, det är sant, privilegierna föllo men det fans en *börda* qvar, en särskild art af börda, som vållar att arfvingarne till ett af de gamla riksständen af denna inskränkning och denna börda alltjemt känna sig bundna af sina intressen till att vara en särskild klass i staten. Bondeståndet qvarstår, och ståndsskrankan af en sekler gammal, särskiljande skattetitel likaså. Detta är en okloket, som bjuder rättelse, en orättvisa och den skall bort ju förr desto bättre. Kan detta ske på ett lugnt och jemnt sätt, så är det desto kärare för mig, och jag hyser den förhoppning att, när det gått så långt att Konungens rådgifvare kunnat enhälligt tillstyrka och Kongl. Maj:t kunnat för Riksdagen framlägga ett förslag, sådant som det nu föreliggande, flertalet af Medkammarens ledamöter också skola, äfven om frågorna sammanbindas, samtidigt kunna förmås att ikläda sig skyldigheten eller, rättare sagdt, förverkliga den dyrbara rättigheten att försvara sitt land. Må vara att en sammanjemkning blefve nödvändig, jag tror dock att denna Kammare i dag bör fatta sina beslut oberoende af hvad Andra Kammaren i dag kan bjuda eller missbjuda. 1885 års riksdag bör icke sluta så som 1883 års riksdag, hvilken slutade på det sättet att den, låt vara ogrundade, beskyllningen allmänt gick genom landet, att Första Kammaren skulle hafva varit vållande till att icke de då framställda förslagen antogos och att Första Kammaren icke skulle hafva tillräckligt lyssnat till de löften om sammanjemkningsförslag, som tilläfvats lägo bakom de ytterligt skilda besluten. För min del tviflade jag *då* på förverkligandet af sådana löften och möjligheten af en sådan sammanjemkning och bidrog med min röst till det resultat, hvartill Första Kammarens flertal då kom. Nu deremot kan jag icke vara med om ett dylikt beslut af det skäl att här föreligger enligt vår grundlag ett tillfälle till en sammanjemkning mellan Första och Andra Kammaren. Nu föreligger en lagfråga, 1883 ater en Stats-Utskottsfråga; deruti består skilnaden!

Jag har härmed icke uttalat, och bör icke nu uttala, huru jag kommer att rösta om den sammanjemkning, som tilläfvats kommer att bjudas. Den blir kanske så oantaglig att jag, oakadt mitt intresse för frågornas lösning, icke kan gå in derpå, men jag får då trösta mig med, att det är ett uttryckligt vilkor fäst vid det beslut, vi nu gå att fatta, nemligen i den icke ännu föredragna punkten A), deruti det så mycket förhållande sambandet mellan frågorna häfdas.

Första Kammaren bör vid detta tillfälle gifva Kongl. Maj:t ett klart och bestämdt svar på den föreliggande frågan: »Viljen I, sedan I nu beslutat värnpligtslagen, också i sammanhang dermed medgifva en afskrifning af grundskattorna?» För min del, svarar jag: »ja, det vill jag!» Ett sådant svar från Första Kammaren blir ett stöd för regeringen att fortgå på de partiella reformernas väg, det enda sätt, som nu erbjudes att lösa frågorna. Första Kammaren bör, säger jag, afgifva ett bestämdt svar på de gjorda erbjudandena och ur denna synpunkt sedt, anser jag att Kammaren icke får återremittera ärendet, utan bör bifalla den föredragna punkten.

Nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter.
(Forts.)

Talrika bifallsyttringar af ledamöter inom Kammaren förekommo vid slutet af detta anförande.

Herr Nyström: Sedan så många framstående talare hafva yttrat sig i denna fråga, torde det icke vara mycket att förvänta, att Första Kammaren skall lyssna till mitt yttrande, men jag skall dock be att till protokollet få säga några ord. Då Stats-Utskottet icke har vederlagt något af de skäl, som jag anført i min motion N:o 48, hvilken äfven omförmåles i detta betänkande, torde jag få uppläsa några ord från denna motion.

»Vid 1823 riksdag uttalade dess Ekonomi-Utskott i anledning af då väckt förslag dels om all jords lika beskattning, dels ock om förändring i sättet för skatternas utgörande såsom sin öfvertygelse följande:

»att skatter å jorden aldrig kunna bestämmas med säker beräkning af ett framgent riktigt förhållande till jordens afkastning och jordegarens inkomst; att liksom jordegarnes beroende och tjenstbarheter redan blifvit både genom lagstiftningens åtgärder i vissa fall lindrade och genom den enskilda industriens mellankomst underlättade, så bör deras successiva häfvande och undanrödjande utgöra föremål för fortsatta bemödanden i samma väg; att sedan statens behof gjort det nödigt att införa ett bevillingssystem, bör ock det samma, ju mera det hinner att till sina grunder och i verkställigheten utvecklas och fullkommas, så att både inkomsten för staten blifver säker och rättsenlighet i fördelningen emellan de skattskyldige iakttagen, göra det möjligt att efter samma grunder reglera äfven de statsinkomster, som hittills varit på grundskatterna beräknade.» Mer än 60 år hafva nu förflutit, sedan dessa väl sagda och tänkta ord uttalades af ett Riksdagens Utskott. De hinder, som man den tiden ansåg förefinnas för borttagande af grundskatterna och inkomstbevillnings införande, äro under senare tiden undanröjda, och har jag derföre i min motion uttalat ibland annat följande:

»Afskaffande af fastighetsbevilling och införandet af inkomstbevilling, så att hvar och en får skatta för sin inkomst, denna må komma af kapital, lön, handel, fastighet, jordbruk, boskapsskötsel, skogsbruk, biförtjenster eller hvad det vara må; aflyftandet från jorden af alla den samma särskildt vidlådande tyngder, såsom grundskatter, indelningsverk och allmänt vägunderhåll, det sistnämnda i hufvudsaklig likhet med skjutsväsendet; befrielse för städer att aflöna magistrat och

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)*

polis; indelningsverkets öfvertagande och underhållande af staten; torplägenheternas afstående till den samma utan ersättning, såsom en billig aflösning för den jorden rätteligen vidlådande jordeboksräntan och tionden; utdebitering genom landskontoren efter bevilling af alla genom förändringen uppkommande utgifter jemte andra, till den del de ej betäckas af indirekta skatter; uppbörd och redovisning af samma medel genom kommunernas försorg i sammanhang med uppbörden och redovisningen af deras kommunalutskylder; indragning af häradskrifvare- och kronofogdebefattningarne och öfverflyttning på länsmanne af de förres öfriga göromål, hvarigenom antagligen en half million kronor skulle kunna årligen för staten inbesparas; allt detta är mitt önskningsmål och synes mig äfven vara det, hvartill alla borde sträfva.»

Utgående från dessa åsikter och fullt öfvertygad derom, att förvarande förslag icke på något sätt löser nöjaktigt de frågor, som med detsamma äro afsedda, nemligen grundskatternas och indelningsverkets afskrifning samt ordnandet af vårt försvar, har jag uti särskilda motioner framställt ett systematiskt förslag, hvilket jag tror skulle på ett fullt tillfredsställande sätt lösa dessa frågor. Jag kan icke annat än med största nöje förena mig i den åsigten, som Hans Excellens Herr Statsministern nyss uttalade, att vi måste komma derhän att få bort både grundskatter och indelningsverk. Men jag kan icke gilla hans åsigt deruti, att han icke på samma gång söker införa inkomst- eller förhöjd fastighetsbevilling, på det att dessa förluster i någon mån må blifva ersatta. Jag förstår icke, hvarföre han ej äfven föreslagit ändring i bevillningsgrunden, så att vi alla blefve likställda med afseende på skatterna till staten. Ej heller kan jag finna, hvarföre förslaget skulle vara endast partielt och icke i stället vara fullständigt, så att det hade kunnat lösa frågan i sin helhet. Jag har i mina motioner föreslagit, att grundskatterna och indelningsverket skulle lyftas af jorden, att inkomstbevilling skulle införas eller fastighetsbevillingen höjas till 15 öre för 100 kronor, att indelningsverket måtte öfvertagas, ordnas och bibehållas af staten, och utan någon förlängning i beväringstiden beväringens öfningstid skulle utsträckas till högst 60 dagar samt landsstorm inrättas. Skulle regeringen en dag framlägga ett förslag i denna riktning, skulle jag blifva den ifrigaste anhängare deraf, i stället för att man nu för lösningen af dessa frågor valt ett sätt, som svårligen kan tillfredsställa någon af oss och som jag ej kan biträda. Det kan ju t. ex. mycket lätt hända, att frågan om all vidare afskrifning för flera år möjligen får hvila, och derigenom skulle vi måhända få vänta mycket länge, innan vårt försvar och skatteväsende varder ordnad. Mig synes följaktligen att man genom ett bifall till detta förslag aflägsnar det mål, hvartill vi alla böra sträfva. En tid kan möjligen komma, kanske snart nog, då Sverige är i fara, och vi måste vara beredde att försvara vårt land; då är det godt att icke hafva släppt ifrån sig denna fråga på föreslagna sätt och undanskjutit försvarsfrågan till en oviss framtid. Afskrifningen kan visserligen nu börja med 30 procent för att sedan fortgå undan för undan med några dagars tillökning för hvarje gång i beväringens öfningstid, men fastän grundskatten, utan ökad bevilling, sålunda försvinner skulle vi ändå stå på samma punkt utan något för-

bättrade försvar med afseende på stammen samt frågan huruvida den skulle vara indelt eller värfvad. En sådan partiell afskrifning, som nu är föreslagen, kan hvarken ur försvarsväsendets eller rättvisans synpunkt försvaras.

Hvad hafva vi nu att vänta genom en återremiss af frågan? Jo, en sammanjämkning, hvarmed skall vinnas på sin höjd nio dagars tillökning i beväringens öfningstid, och sedan skulle vi stanna dervid under kanske många år. Mig synes det blifva svårt att ingå på afskrifningen af föreslagna 30 procenten äfven på dessa vilkor, då ej sådant synes vara rättvist, utan skulle kränka andra samhällsklasser och gifva dem ännu större fog till skälig klagan. Jag är, såsom motionerna utvisa, böjd att gifva efter så mycket som möjligt, men endast när frågan behandlas i sin helhet, så att man kan se slutet, ty endast derigenom att regeringen framlägger ett fullständigt förslag, kan man få saken klar. Och jag hoppas därför att Riksdagen en gång skall antaga ett förslag ungefärligen i den af mig antydda riktningen. Ty genom inkomstbevollningens införande och torpens öfverlemnande till staten skulle densamma få omkring 6 millioner kronor årligen, i fall inkomstbevollningen motsvarar eller fastighetsbevollningen skulle höjas till 15 öre på 100 kronor, men jordbruket ända erhålla en lindring motsvarande flere millioner kronor. Någon full rätt till denna afskrifning tror jag väl icke heller existerar. Men det finnes billighetsskäl, som tala därför, nemligen att bördorna måhända ursprungligen varit satta för högt på jorden, eller sedermera tillökats, och det är detta, som har förmätt mig att i viss mån gå in på betydliga eftergifter, när frågan i sin helhet och tillfredsställande löses. Man har talat om att det för närvarande fins öfverskott i statskassan. Ja, det är visserligen sant. Men detta öfverskott hade icke funnits, om vi icke för några år sedan haft förhöjd bevilling. Vid sådant förhållande skulle jag hellre vilja se att finanstullarne nedsattes, hvarigenom äfven de minst bemedlade ihågkommas. Med mindre än att inkomstbevilling eller förhöjd fastighetsbevilling införes, kan jag för närvarande icke vara med om förslagna afskrifningen.

Jag skulle vilja förena mig med Herr Casparsson i hans reservation, så vida icke i alla fall frågan står lika olöst. Men då så är förhållandet och då en återremiss icke heller torde föranleda till ett lyckligt slut, yrkar jag afslag.

Grefve Strömfelt: Jag ber att med endast några ord få klarlägga min ställning till denna viktiga fråga. Vid 1883 ars riksdag förklarade jag min åsigt vara den, att grundskatte- och försvarsfrågorna aldrig skola kunna lösas på ett tillfredsställande sätt genom deras sammankoppling med hvarandra eller på kompromissens grund. Diskussionen vid innevarande riksdag har icke heller kunnat ändra denna min åsigt, utan har tvärtom befestat den. En ärad talare på stockholmsbänken ansåg 30 procent vara för mycket, men slutade det oakadt sitt anförande med att yrka bifall. En annan talare på elfsborgsbänken förmenade, att 30 procents afskrifning vore för litet och yrkade på den grund afslag. Man skall, enligt min åsigt, alltid stanna mellan »fordran» och »anbud». Mellan försvars- och grundskattefrå-

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)*

Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)

gorna har jag, efter omsorgsfull pröfning, icke kunnat finna något samband. Länken dem emellan skulle utgöra rustnings- och roteringsbesvären. Men dessa besvär hafva blifvit åtagna i stället för utskrifning, och då utskrifning icke varit grundskatt, vet jag icke huru man kunnat göra den dertill. Grundskatternas totala afskrifning — och dessa 30 % äro ju början till slutet — berör så många olika intressen, hvilka deraf måste blifva lidande, under det att endast ett intresse derpå skulle vinna, och afsaknaden af dem kan utan tvifvel under vissa förhållanden för landet varda vädlig, hvarför jag, så gerna jag än önskar dessa frågors lösning, dock anser mig såsom representant icke kunna biträda ett förslag derom. Äro landets jordbruksidkare i behof af skattelindring, och jag erkänner dem vara det, må då en sådan fråga behandlas för sig, och jag tror, att den bör kunna lösas bättre, än genom att borttaga sekelgamla grundskatter, hvilka aldrig blifvit pålagda de nuvarande innehafvarne af den svenska jorden, och hvilkas aflyftande endast skulle komma dessa till godo men ingalunda lända efterträdande innehafvare till någon lättnad eller bättnad. Detta har Hans Excellens Herr Statsministern i sitt utomordentligt vackra anförande angående grundskatterna icke heller kunnat jäfva. Jag förmodar, att herrarne lika som jag i detta anförande likväl saknade *ett enda ord om — försvaret*, och jag anar att *detta* var första tonen ur den klocka, som skall för oss förkunna »samklangen» mellan båda Kamrarne i dessa frågor, hvarom Friherre Åkerhielm talade, för den händelse Första Kammaren nu uppgifver sin sjelfständighet. Om grundskatterna trycka ojemnt, hvilket jag må medgifva, så fins det ett annat sätt att utjemna dem, nemligen att medelst en ringa afskrifning få dem i någorlunda jemnvigt, och ett sådant förslag skall jag aldrig motsätta mig. Den ärade talaren på stockholmsbänken, som jag nyss åberopade, sade, att nu, då utsigten för jordbrukarne att återfå spanmålstullen förfallit, vore det för honom skäl att utsträcka en afskrifning så långt, som förslaget är. Derigenom blef det för mången af oss klart, att det således var frågan om grundskatternas afskrifning, som i sin mån bidrog till det öde, den begärda spanmålstullen fick. För min del, tror jag icke att utsigten för jordbrukarne att en gång få spanmålstull har förfallit, tvärtom. Således kan jag icke antaga detta såsom något skäl. Icke heller känner jag mig, lika som en annan talare, »nödd och tvungen» att antaga det föreliggande förslaget, utan tror, att, om Första Kammaren fortfarande sasom hittills sjelfständigt behandlar dessa frågor och så afgör dem, en tid skall komma, när de äfven på här angifna grunder kunna lösas. På grund af hvad jag nu yttrat, kommer jag att lägga min röst mot 30 procents afskrifning af grundskatterna. Deremot kommer jag, då frågan om lindring i rustnings- och roteringsbesvären föredragas, att yrka bifall dertill, emedan *den* frågan har gifvet sammanhang med försvarsfrågan. Vid sådant förhållande och då jag icke heller kan biträda förslaget om återremiss, anhåller jag om afslag på den nu föredragna punkten.

Herr Bäckström: Utan att inlåta mig i någon diskussion af nu föreliggande fråga, vill jag endast tillkännagifva, att jag af både bilighets- och klokhetskäl biträdt Kongl. Maj:ts förslag och följaktligen yrkar bifall till den nu föredragna punkten.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Min ståndpunkt i denna fråga har vid flera riksdagar förut blifvit angifven och är lika med den, som Friherre De Geer här har tillkännagifvit. Jag har länge varit en varm vän af grundskatternas småningom skeende afskrifning under förutsättning att statsverkets tillgångar det medgäfvade utan att lägga tunga på andra skattskyldige. Orsaken har varit den, att jag ansett dessa skatter företrädesvis tynga den mindre jordegaren, som endast med sitt arbete kan förtjena medel till den skatt, som han skall utgöra, och att jag icke i den omständigheten, att det blefve en gåfva till de större jordegarne, ser något hinder att åstadkomma en lättnad för den mindre jordegaren i hvad som för honom är och måste vara en skatt.

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.
(Forts.)*

Hvad nu angår frågan om bifall eller om återremiss för att kunna ingå i någon ytterligare kompromiss med Andra Kammaren, tror jag, att Första Kammaren gör bäst uti att fatta ett beslut i öfverensstämmelse med det, som fattades i afseende på värnpligtslagen. Skulle sedan Andra Kammaren förändra sitt beslut på grund af Lag-Utskottets sammanjemkningsförslag, kan ju Första Kammaren, om den så finner lämpligt, gå in derpå, hvarom icke, har Kammaren samma frihet att afslå ett sådant förslag som att bifalla hvilket kompromissförslag som helst. Men om Kammaren vill återremittera detta betänkande för att, om Andra Kammaren icke skulle göra den eftergift i värnpligtslagen, som motsvarar 30 procents afskrifning af grundskatterna, taga i betraktande, huru vida icke en afskrifning af 15 eller 20 procent skulle kunna medgifvas, så kommer man på detta sätt in i en dubbel underhandling, som, såvidt jag kan förstå, snarare skulle försvåra och fördröja än underlätta frågans lösning. Derföre anser jag det vara bättre att Första Kammaren förklarar sig vilja bifalla denna afskrifning af 30 procent af grundskatterna, under förutsättning att det är möjligt att få ett sammanstående beslut mellan båda Kamrarna angående värnpligtslagen, som tillfredsställer Första Kammaren. Derigenom ställa vi oss på en fast grund, så att man vet, hvad man har att rätta sig efter.

På grund häraf tillstyrker jag bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Lindhagen: För min del har jag redan förut uttalat, att jag icke kan vara med om någon slags kompromiss. Jag har aldrig trott, att vid denna riksdag någon lösning af de stora frågorna skulle kunna åstadkommas, och jag tror det icke heller nu. Men så mycket trodde jag dock, att vi vid denna riksdag skulle vinna, att den stora så kallade kompromissen skulle blifva både död och begravnen. Men det förefaller mig, efter de yttranden, som fälts i denna Kammare, att faderskärelen är så stark, att, fastän detta missfoster synes vara på väg att dö af sig sjelf, man gör allt för att hålla det vid lif. Hitills har köpslageriet om fosterlandets försvar varit mer eller mindre beslöjadt, och skjutits mot bakgrunden af storheten i det framhållna målet: ett för fosterlandet *betryggande försvar*; men genom det steg, som i Kongl. Maj:ts proposition tagits, är slöjan rifven och köpslageriet öppet proklameradt; och jag har med smärta nödgats höra framstående män taga sådant i försvar såsom något rättmätigt och såsom ett uttryck af politisk klokhet. Det är ju dessutom gifvet, att, om vi

*Nedsättning i
de på viss jord
hvilande
grundskatter.*
(Forts.)

också kunna köpa oss några dagars längre öfningstid samt åtskilligt annat smått, vi i allt fall stå med ett lika litet tillfredsställande försvar, som det vi hafva i denna stund. Ett för fosterlandet tryggande försvar vinnes aldrig, om det icke bjudes af fosterlandskärleken. Frågan om ett sådant försvar löses icke på den väg, vi nu beträdd, utan endast derigenom att vi först dana oss till ett enigt och fosterlandsälskande folk. Men för hvarje sträfvande att göra oss eniga ligger striden om skattefrågan i vägen, man må i öfrigt hysa hvilken åsigt som helst om rättmätigheten i fordringarne på afskrifning af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvärerna. Denna åsigt har jag haft och vidhållit från första ögonblicket, jag inträdde i denna Kammarare, och anser derföre det icke löna mödan att spilla många ord för en lösning på den väg, som här är föreslagen, öfvertygad som jag är, att den icke skall lyckas hvarken i det ena eller andra afseendet, då Kamrarne hafva till den grad skilda uppfattningar i dessa frågor. Dessutom, i hvilken ställning skall väl Kammararen befinna sig genom bifall till föreliggande förslag, när frågan efter försök till sammanjemkning återkommer från Lag-Utskottet? Jo, Kammararen skall efter all sannolikhet se sig nödgad afslå hela kompromissförslaget, till följd af beskaffenheten utaf de vilkor, som då komma att uppställas; men då är det icke grundskattefrågan det gäller, utan det är sitt eget skötebarn, försvarsfrågan, som Kammararen skall nödgas affärda på ett sådant sätt; och det blir ingalunda någon afundsvärd ställning, som Kammararen sålunda bereder sig. Ehuru jag för min del ifrar för att få grundskattefrågan löst, men i sin helhet och på så sätt, att den icke vidare utgör en stående stridsfråga, nödgas jag på nu anförda skäl yrka och rösta för rent afslag på den förevarande punkten.

Den fortsatta öfverläggningen uppsköts till aftonsammanträdet.

Kammararen åtskildes kl. 3,5 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.